

مرۆڤ ئازادىي خۆى فروشتووه
كريشنا مۆرتى
مرۆڤ ئازادىي خۆى فروشتووه
سەرهەتايەك بۇ تېروانىنى كريشنا مۆرتى سەبارەت بە زيان و مردن، ئازادى و ئەوين، هەلاتن لە خود و
پەيوەندى نىوان بەهاو خwoo...

زنجيرەي كتىبى دەزگاي چاپ و پەخشى سەردهم
كتىبى گيرفانى ژمارە (55)
سەرپەرشتىيارى گشتىي زنجيرە
ئازاد بەرزنجى
مرۆڤ ئازادىي خۆى فروشتووه
نووسىنى: كريشنا مۆرتى
وەرگىرمانى: ياسىن عومەر
باھەت: لىكۈلىنەوەي عيرفانى
بەرىيەبەرى ھونھرى: شىروان تۆفيق
مۇنتاشى كۆمپىوتەرى: سەيران عەبدولەھمان
ھەلەچنى: وەرگىر
ژمارەي سپاردن: (569) 2004
مافى لە چاپدانەوەي ئەم كتىبە بۇ دەزگاي چاپ و پەخشى سەردهم پارىزراوه

		پىپست
		پىشەكى
9	7	ئامانج لە خۆناسى چىيە؟
23		ھەلاتن لە خود ..
30		پەيوەندىي بەها و خwoo..
36		ھەلبىزادن و ئازادى ..
48		مردن چىيە وا مرۆڤ دەبىت لىنى بىرسىت؟
61		من لە مردن دەترسم، مردن چىيە؟
66		بۇچى لە مردن دەترسىن؟
69		تا لەکات و ئەوين نەگەين، لەمردن ناگەين
83		ئەگەر بە يەقىنەوە دەستپىبكەيت، بە نايەقىن دەگەيت..

پىشەكى

جىدۇ كريشنا سالى 1895 لە ھندستان لەدایكبووه. لە سيانزه سالىدا لەلايەن ئەنجومەنى تى يوسفىيە وەك مامۆستايەكى جىهانى بۇ گواستنەوەي رېنمايى پېۋىست ھەلبىزىدرا، كەسيك كە پىشتر دەركەوتنى راگىيەنرابوو. كريشنا مۆرتى دواتر وەك مامۆستايەكى بە توانا و شىلگىر و لە باسکردنەھاتتوو

دەردەكەویت، كە قسە و نووسینەكانى وابەستەي هىچ ئاينىكى تايىھەتى، ج خۆرەھەلاتى و ج خۆرئاوابى نېبوبو، بەلکو جىهانى بۇوە. كريشنا سالى 1929 لېپراوانە، نكولى لە وىنائى مەسيحئاسايانە خۆى كرد و بەشىوهەكى وروزىنەرانە ئەو پىكخراوى پارەدارىيەمى شەرمەزاركىد كە بە چواردەوريدا دروستببۇو و رايگەياند كە (ھەقىقەت و لاتىكى بى شەقام)ە و ناتوانرىت لە رىگەنى هىچ جۆرە ئاينى يان فەلسەفە ياخود حزبىكى پەسمىيەوە لىيى نزىك بېنىھو.

كريشنا مورتى، لەوەبەدوا و بەدرىزىايى تەمەنى، ئەو بۆچۈونەرى پەتەدەكەدەوە كە كەسانى دى هەولىاندەدا جىڭە و مەقامى رۆحىانەى بەدەنە پاڭ. ئەو لەھەموو جىهاندا بىشومار گويىگى بەرەو لاي خۆى راكىشا، بەلام بانگەھەلخەرى هىچ جۆرە مەرجەعىتىك نەبۇو، هەرەھە خوازىيارى هىچ جۆرە مورىدىك نەبۇو و هەمېشەش تەننیا وەك كەسىكى ئاسايى لەگەل كەسانى بەرامبەریدا گفتوكۆي دەكرد. چەقى قورسايى رېنمايىھەكانى هاتنەدى ئەو گۆرانكارىيە رېشەبىيانەى كۆمەلگە بۇو كە تەننیا لە رىي ئاللۇڭپەپكەيىنان لە خودئاگايى تاكەوە دەتوانىت بەدىبىت. ئەوەرى كريشنا مورتى جەختى بەرەدەوامى لى دەكەدەوە، پىويىستى بە گۈنگىي خۆناسى، پەيرىدن بە پايەدارىيە ئايىنييە دىاريڪراو و جياكه رەھەكان و مەرجەندبۇونى مليگەرایانە هەبۇو. ئەو هەمېشە پىداويسىتى دەستبەجىي ئازادى و سىنگفراوانى و دەستبەجى وەگەپخستنى "ئەو وزە لە تەسەورنەھاتووھ شاراوهەيە پانتايى فراوانى مىشك" وەبىرەدەھىننایەوە. وادەردەكەویت ئەم وزەيە، هەمان سەرچاوه و كانگاي داهىننانى خودى ئەو بۇوە، و بۇ سەقامگىرىي پەيوەندىي لەگەل كۆمەللىكى ئاوا جۆراوجۆرى مەرقەكاندا وەك كلىلى چارەسەرگەر بۇوە.

كريشنا مورتى، تا سالى 1986، واتە تا سالى كۆچى دوايىشى، بى پىسانەوە لە سەرتاسەرى جىهاندا لەگەل كەسانى تردا گفتوكۆي كرد. قسە و گفتوكۆ و دەستنووس و نامەكانى لەتۆيى زياتر لە 60 كىتىپدا كۆكراونەتەوە.

ئامانج لە خۆناسى چىيە؟
بۇچى بە دواي خۆناسىدا دەگەرپىين؟ دەمانەویت ج شتىك بناسىن؟ خود يانى چى؟ ناسىنى خود ج دەردىكى ئىيمە تىماردەكتا؟ ئايا لم رىگايەدا راستگۆين يان بەدواي سەرگەرمىيەكى تازەدا دەگەرپىين؟ بەم پىيە، سەرەتا بەرلەوە بىننېنە ئەم رىگا دژوارەوە، دەبىت وەلامى ئەم پرسىيارانە بىانىن. ئەگەرنا، ماوهەك لە كاتى خۆمان بەفيپۋەدەدەن! رەنگىشە سەرلىيىشىوانىكى زۆرترمان بېتى بە تۈوشەوە.

زۆر بە سادەيى و بە كورتى مەبەستى ئىيمە لە خۆناسى ئەوەيە كە ناكۆكىيەكانى ناوەوەي خۆمان بناسىن؛ ئەو ناكۆكىيە ئارامىييانلى ھەلگرتووين، بەلام ئايا ناسىنى ئەم ناكۆكىيانە دەردىكى ئىيمە دەرمان دەكەن؟ وەلامەك بەدلنىايىھەوە بەشىوهەكى يەكجارەكى نەخىرە.

بىيگومان ئەگەر مەبەسمان بىت ناخى خۆمان بېشىكىن، دەبىت لە جىهانى ناوەوەي خۆمان بەئاگابىن و بىانىن رەگورپىشە دلله راۋىكىانمان لەكۆيدايدە؟ ھۆكارى ترسەكانمان چىن؟ بق و تورپەيەكانمان لەكۆيۈدەن ئەم ميكانىزمە لە بۇونى ئىيمەدا دروست بۇوە. ئەمپۇ ئىيمە بەم تايىھەتمەندىييانەوە زيان دەبەينەسر و ئەوانى تر(خەلک)يش لە دەوروپەرمان بەم تايىھەتمەندىيانەوە مامەلەمان لەتەكدا دەكەن. ھەرچەندە لىكجوداكرىنەوەي ھەستەكان و ئارەزوھەكان لەخۆناسىندا بېرىك بە لارېماندا دەبات، بەلام ناچارىن سەرەتا ھەندىك بەلارپىدا بېرىن تا كاتىك ھاتىنەوە سەر رىگەنى بىنەرەتى، لەگەپانەوە بۇ لارپىكان خۆمان بېپارىزىن!

له بنچینهدا بزاوتشی ئیمه بۇ زیان، بزاوتیکه له سهر فەلسەفەی بکۈزە تا خۆت زیندۇ بەمیتىھە وە پاوهستاوه. رېنگە هەندى لە لیکۆلەران و خوینەران پەخنەبگەن و بلىن ئیمە زیان و نابىنین. دەلپىن ئەوهى كە دەستى لە بەربەرەكانى كىشىباتىتە وە، نابىت چىدى بە ناكۆكى زیان بەرىتىھە سەرو دەبىت لەگەل خەلکیدا سازشى هەبىت. بونەوەریکى ئاوا بىرق و كىنهىيە، هىچ ترس و تورەيى و سوكىتى تىادا نىيە، مەۋقىكە بىرى گرئى و گۆل و بىسنور ھەست بە ئاسودەيى دەكەت و لەخۇوھە سەرمەست و دەمبەپىكەنинە.. بەلام ئايى لە دنیا ئیمەدا بەپاستى دەتوانىت لەم جۆرە كەسانە بېبىرلىن؟ بى ئەوهى بىمانەوېت بەشىوھە يەكى رەھا قسەبکەين، دەلپىن ئیمەي مەرفۇز زۆرەمان گرفتارى ناكۆكى و دەرگىريى دەروننىن. كەواتە دەمانەوېت دنیا شتە ناكۆكەكان بناسىن و ئەگەر بکىت خۆمان لەو ناكۆكىيانە رزگاربکەين، تا لەم تەمەنە كورت و تىز تىپەرەدا تووشى ئەم ھەموو ئازار و چەرمەسەر بىيانە نەبىن. ئىستا لەكۆپۈھ قسەبەناسى دەست پېپىكەين؟ تاقە دەرونناسىك كە ناكۆكىيە ناوهكىيە كانى مەرفۇز پىك وەك مىناتورىك وينەكىشاوه، خاتتو (كارن ھۆرنى) يە. ئیمە سېستەمى دەرونناسىيە كە ئەو دەھىننەن كە دەتوانىت لە دواجاردا لەخۆناسى ئیمەدا كارىگەر و بەسۇد بىت، بەلام ھەر لەم ھەنگاوى يەكەمەوە دەلپىن خاتتو ھۆرنى بە حەزو ئارەزوو و ھەستە ناكۆكەكانمان دەناسىننەت و مىكانيزمى بەرگىرييە كانمان لەبەرامبەر خەلکیدا نىشان دەدات و پېشە تۈرە بىيان ئاشكرا دەكتات. ھەروھا باس لە ناكۆكىيە بنچىنە بىيە كانمان دەكتات، كە بە كاڭلەي گرفتە رۆحىيە كانمانى دەزاننەت و بەجۆرەك لە جۆرەكان لەمەر خودى راستەقىنەو خودى نمونەيى قسە دەكتات، پەرەد لە پۇي نافەرمانى لە خودو خۆسەر زەنشتىركەنە كانمان ھەلەمەلىئى، بى ئارامى و دلەپاوكىكەنەن نىشان دەدات و بەرپىكەيەك لە رىگەكان ترسە كانمان شىكار و شىتمەل دەكتات. لە پاستىدا بە رۇشنى لەمەر نىشانە ئاكامەكانى ئەم ناكۆكىيانەمان دەدوېت.

سەربارى ھەموو ئەمانە، ئەوهى بەم سېستەمە خۆى دەپشىنى و لەخۆى دەكۆلىتە وە، دواجار بەدەستى بەتال دەگەرپىتە وە. چونكە ئەگەرچى خۆى دەناسىت، زانىيارى لە سەر ھەستىيارىيە كانى خۆى بە دەستىدىننەت، ترسە كانى خۆى بەرۇونى دەبىننەت، بەرۇونى ھەست بە خۆبەكە مىزانىن دەكتات، لە كاتى خۆيدا مىكانيزمە كانى بەرگىرى خۆى دەبىننەت، ئەو ناكۆكىيە ناوهكىيە كانى خۆى دەبىننەت كە لە كىشە كىشى ئەم حەزو ئارەزو و ھەست و باوهەرەنەو پۇدەدەن، كەچى ھىچى لە دەست نايەت. واتە تەنها لە كۆتاپى رىگەكەدا سەيردەكتات رىگاكەي رونا كەردىتە وە ئەم دىاردە خەياللىيانە دەبىننەت و لەم ناسىنە خۆى سەرسام دەبىت، بەلام ئەم ناكۆكىيانە ھەروا لە جىي خۆياندا ماونەتە وە. ھىننە نەبىت كە بەجۆرەك لە جۆرەكان لە بۇونىان ئاگاداربۇتە وە. جارىك لە خاتتو كارن ھۆرنى دەپرسن ئىپە ئەم ھەموو لەمەر تايىبەتمەندىيە دەروننىيە كانى مەرفۇز قسە دەكەن و زۆر وردىش دەدۇين و رەنگە جگە لە ئىپە ھىچ تۆيىزەرېكى دەروننى نەيتوانى بىت، بەلام ئەم ناكۆكىيانە زۆرە كارىيە كانى ناوهە وە مەرفۇدا پۇچۇو بىتە خوارە وە، بەلام ئەم بۇچى لەمەر رىگە رزگاربۇون لەم ناكۆكىيانە نادۇين. خاتتو ھۆرنى لە وەلامدا دەلپىت ھەر ئەوهندى ناكۆكىيە كانى ناخى خۆت ناسى ئەو خۆى لە خۆيدا دەرمانە [1]. خاتتو ھۆرنى لەبەر يەك ھۆپاست دەبىزى، ئەويش ئەوهىيە كە ناسىن زەمینەي چارە سەركەن ئاسان دەكتات، بەلام ناكىت ئەو قبولبىرىت كە ئەمە كەنەت چارە سەرەكە بىت، چونكە زۆرەك لەو كەسانە، كە بۇ ناسىنە ناكۆكىيە ناوهكىيە كانى خۆيان سود لە دەروننىيە كارى وەردەگەن، نەخۇشىن، لەبەر ئەوهى ھەمووان دوچارى ئەم ناكۆكىيانەن. بەم پېيىھە، ئەم وشەيە لە روپە دەلىنەيە وە كەنەت ھەنەن - بۇ چارە سەرە كەنەت خۆيان سودىيان لەم سېستەمە وەرگەرتۇوە، سەرئەنچام دوچارى سەرلىيىشىوان بۇون. ئەم شىپوازە پىك دەمختە وە يادى كەتىبى (سىزىيف) ئەلبىر كامۇ. يان چىرۆكى ئەم مىرولەيە كە بەپەپە ناخۆشىيە وە دەنكە تۆويك تا سەرى سەرەت دىوارىك دەبات و دوبارە دەنكە تۆوهە كە لە سەرەت دەكەوېتە

خواره‌وهو ئەم کاره هەزاران جار دوباره‌ده کاتەوهو هەمیشە سەرسامە کە بۆچى کاره‌کە کۆتاپى نايەت! لە سیستەمى دەرونشىكارى خاتتوو هۆرنایدا هىچ کاتىك كار كۆتاپى نايەت و هەمیشە مروف لە سەرەتاي کاره‌کەدایه! ئەگەرچى زانيارىگەلىكى دەربارەپىكەتى دەرونى خۆى و خەلکى بەدەستەپىناوه. هەندى جاريش ئەوانەپى توتىئاسا سودى لى وەردەگرن لە هەموو تاقىكىرىدەوهەپەكدا روبەپۈرى شىكست دەبنەوه!

سەرجەمى سیستەمە دەرونشىكارىيەكەى خاتتوو هۆرنای لە كۆپى "ناكۆكىيەكانى ناوەوهمان"دا دەبىنин، كە زۆر رون و پاشكاوانە هاتووه. كورتەكەي ئەوهەپە كە: "رەگ و هەستەپە تۈپەپە لە مندالدا لەلاپەن كەسانى دەرۇبەرەوه دروست دەبېت. بەم واتايە به ھۆى سوكاپەتى و سوك كردن، ترساندن، ستم، زۆرلىكىردن، زۆر بلېپى، سەختگىرى، گۈينەدان بە لاۋازىپە سروشتىپەكانى مندال و حەز و ئارەزووه تايىپەتىپەكانى، مەتمانەپەخۆ و بەبۇونىي، سست و لاۋاز دەكتات. هەموو مەسەلە ئالۆزە رۆحپەپەكان، كە دواتر سەراسەرى ژيانى كەسى تۈپە خراپ دەكتات، لە پەوتىكى ئاواها سادەوه دەست پېددەكت[2]."

مندال پاشى ئەوهەپە تۆۋى ناكۆكىي سەرەكى تىادا دروستبۇو، بۆ ئەوهە لە ئازارى كەسانى دى بەدۇرپەت سى پېڭە بەكاردىنپەت، يان سۆزخوازدەبېت، واتە بەپېپى دلخوازى كەسانى دى رەفتارەتكەت، يان دەبېتە كەسىكى مەزنيخواز، واتە حەز و ئارەزووه وحالاتى ئازايانە (بەدم وپلى لەقسەكىردندا) دەنويىنى، ياخود گۆشەگىردىپەت، واتە بۆ ھەلاتن لە ئازارى كەسانى دى پەنا بۆ گۆشەپەك دەبات و بازنهى پەپەنديبەكانى خۆى زۆر سنوردار دەكتاتوه. ناكۆكىي بەنەپەتىش لە دەرونى مندالدا لە بەريەكەوتى ئەم سى حەز و ئارەزووه سەرەتەلەددەت، ھاوكاتىش مندال رق و تۈپەپە خۆى سەركوتەتكەت و حالەتىكى ئالۆزى و دلەراوکىيەپە كەھەمیشەپەيەپەيدادەتكەت. لەم بىنەپەرەپەدا مندال بۆ ئەوهەپە لە ئازارى دەرونى خۆى دورباخاتەوه تا ئەپە شوپەنەپە كە بتوانىتەھەولەددەت خودە واقىعىيەكەى خۆى لەپەيرېتكەت. ئاشكراپە لەم پېڭايەدا سەرەكەپەتتوو نابېت، چونكە مروف لەگەل (خودى) واقىعىدا دەزى، يان هەمیشە ناچارى روبەرپەنەپە كەھەل خودى واقىعىدا. ھەلاتن لە خودى واقىعى مەحالە. ئەمە شتىكە تەنها لە بۆشاپىدا دەشىت، شوپەنەپە كە كەسى تىا نەبېت. لاسارىي دەرەق بەخۆى هەر لەم ناكۆكىيەپە دىتەئاراوه يان تونددەبېتەوه. لەبەر ئەوهە مندال ناتوانىت خواست و حەزو ئارەزو و ئاواتەكانى خودە نمۇنەپەپە كە بەدېپەنپەت. ئەمەپە كە هەمیشە چەپېنراو و ترسىنراو دەمېنپەتەوه و رۆز بەرۆز بى مەتمانەتر دەبېت بەخۆى و ئەم جۆرە ھەستى خۆبەكەمزاپىنە لەمۇدا پەگىكى قول و مکۆم دادەكوتى. ئەم پېكەتە بەرگرىپە كانە، ئاكامگەلىكىشى بە دواوهەپە، ئەپەشىشەپە كەوتى واقىعىيە، جۆرەكانى ترسە، حەساسىيەتەكانە، زۇو زىزبۇونەكانە، تەمەلى و سستىپەكان و پېشەپە كەوتى واقىعىيە، لاۋازى ويست و بېپارە، ناپەزايەتىپە لە ژيان، حەسۇدى زۆرە، پەزىلىپە، لە هەمۇوى گرۇڭ تر ئارەزووه سادىيەكانە كە لە مروفى تۈرەدا دەرەتكەپەت، لەبەرئەوهە خۆى لە هەمۇوان بەزەپېپەپەتەر دەزانپەت!

با دوباره بگەپېپەنەپە بۆ سەرەتاي بابەتەكە، خاتتوو هۆرنای سەرەبارى لىپەشادەپەپە كە لە ناسىنى تۈرەپەيدا ھەستى بەوه نەكىردووه يان نەيزانىپە كە پاش ئەوهە مروف لە ميكانىزەپەكانى بەرگرى خۆى و شوپەنەوارو كاردانەپە دەرونپەپەكانى خۆى لەم جىيانە شىپاواو و بەسەرەپەكدا ترشاوا و بى پېپەرە ئاگاداربەوهە، دەبېت چى بکات؟ خاتتوو هۆرنای دەپەپەت بە ناسىنى مروف يان دەرونشىكارىي مروف ھاوسەنگى واقىعى بۆ مروف بەپەنپەتەئاراوه كە مەحالە، لەبەرئەوهە مروف خوى بەم خەسلەتانەپە گرتەوە لەسەرەيان راھاتووه، هەر بەدەپەت خۆيدا دەسۈرپەتەوه و خولەخوا لەگەل ترس، رق، حەسۇدى، تۈرپەپە، بىزازى، چاچنۆكى و چەندىن تايىپەتمەندى ترى لەو چەشىنە.. شتىكى تر ئەوهەپە كە خاتتو

هۆرنای ئەم شوپنەوارو تايىبەتمەندىيانە بە حەقىقەت دەزانىت. سىيەم ئەوهى كە ئۈسۈلەن چۈنى دەشىت مروق لەگەل ئەو ئايدىيالانە كۆمەلگەئەمپۇر لەبر پىي ئەوي دادەنیت و هان ودىنى دەدات دەستىيان بۆ درىزبەكت، لەدلەپاوكى، نىكەرانى، پق، تورپەيى و نەفرەت بەدۇوربى! واتە ئايى ئېيمە دەبىت تا دواين پۇرىنى ئىيان بە تەللىقىندا دان خۆمان سەرگەرم بکەين؟ ئەگىنا مروقىك كە لە ناكۆكىيەم مىشەيىدaiyە لەگەل چواردەورەكەي چ ناكۆكىي ناوهكى و چ ناكۆكىي دەرهكى - ئەم مروقە چۈنچۈنى دەتوانىت ئاسودەو ئارام بزىيت؟ دوزمنايەتى و دژايەتى لە ئىيانى ئەودا لەچارنەھاتووه و بەرئەنجامى ئەم دوزمنايەتتىش واتە ترس، نىكەرانى، دلەپاوكى، كىنە، نەفرەت، تۆلەسىنى، پىلاندابىزى، خۆخۇرى، هەستى سته ملىكراوى، هەستى كەمەتى و هەمەشە مروق كاردانەوەگەلىكى مىكانىكى لەبەرامبەر ئەم هەستانەدا هەيە. ئىدى مروق دۆستى مروق نىيە! ئايى دەرونشىكارى يان خودشىكارى دەبىت تا كۆتاپى تەمەن درىزەيى هەبىت؟ ئەمەيان دىرى مەبەستە، كەواتە دەبىت كەي مروق بەپاستى بزىيت!

گۆپىنى روانگە بۆ ئىيان

مروق دەبىت روانىنى خۆى بۆ ئىيان بگۆرىت. ئەمە سەرەتاو كۆتاپى خۇناسىيە. مروق دەبىت روانىنى بۆ خۆى بگۆرىت، هەروھا تىپوانىنى بۆ كەسانى ديش بگۆرىت. ئەگەر تا ئىستا بەپىشداوھرىي و قەزاوهت (حوكىي لەھەۋپىش) وە دەپىروانىيە خۆى يان كەسانى دى، ئەوا ئىستا دوا بەر بەم پەوهندە فيكىي و ھزرىيە بگرىت! بە يەكجارى دەست لەم ھەممو دەربىرین و لىكىدانەوە شىكىدنەوە و شىكاركردنە ھەلبىرىت. مروق پىويسىتى بەيەك گۆران و ئالوگۆرى شۇرۇشكىرىانە ھەيە؛ شۇرۇشكى كە پىيۇدانگىكى تىدا نىيە و لە ھىچ قوتابخانەيەك يان سەرچاوهيەكەوە خۇراك وەرنაڭرىت. مروق دەبىت كەسايەتى خۆى لەبەرچاونەگرىت و خۆى لە ھەممو راپىردوو خۆى پاک بکاتەوە و خۆى لە ھەممو تايىبەتمەندىيەكانى پۇتكاتەوە. مروق دەبىت دەست لە (بۇون) بىشوات. خۇشىكارى بەشىكە لە (بۇون) مروق! پىكىردنەوە كەسايەتىيە، يارىكىردنە بە خەيال و وىنَا، سەرگەردانىيە لەنىيۆ بەها پىزەبىي و گۆراوو ناكۆكەكاندا! مروق دەبىت پىداويسىتىيە دەروننىيەكانى خۆى، كە بەشىوهيەكى مەرجەندەتە ئاراوه، پشتگۇي بخت يان خۆى بخاتە ھەلومەرجىكەوە كە نەيەويت وەلامدەرەوە پىداويسىتىيە عەسەبىيە دەروننىيەكانى خۆى بىت، واتە پىيگەي مەرجەند بۇونى (شىرىشىن) مىشك بگرىت، چونكە مروق بەقولى بەرلاپىدەوە گرىيدراوه. تىيگەيشتن لەم راستىيە پىيگەي خۇناسىن ئاسان دەكەت. مروق دەبىت پىوەرەكان تورپەلدات. مەبەست ئەو پىوەرانەيە كە ھۆكاري سەرەكى ناكۆكە دەروننىيەكانى مروقىن لە سەرتاسەرە جىبهاندا! سەرقالبۇون بە تىۋەرەكانى دەرونناسىيەوە مروق بە خۆى ناناسىننەت، بەلکو مروق لەگەل گريمانەو تىۋىرەكەلىكدا رىيەدەكەت. واتە دىسان بەرپىيگەيەك لە پىيگەكان مروق گرىيەداتەوە. لە حالىكدا كە مروق بۆ ئەوهى خۆى بناسىت دەبىت خۆى لە گرىيەدانەوە بە دنیاوه رىزگاربەكت و دور لە خەيالات و گومان بزىيت. لە راستىدا قولرۇچۇون بە نىيۇ خوددا يارىكىردنە بە خەيال! خۆ ئەگەر زىيادەرۋىيەمان نەكىرىدىت، ئەوا دەبىت بلىيەن لوتكەي خۇناسى لە دەرونشىكارىدا، كە لەگەل قوتابخانەكەي خاتۇو ھۆرنایدا پەيوهندى ھەيە، ھەر ھەمان يارىكىردنە بە خەيال و تەوهەمات.

پىويسىتە ئەوهەش بلىيەن كە خۇناسى دەبىت بېتىت مايەي گۆپىنىكى بىنەرەتى لە كۆمەلگەدا. خۆ گەر پىكەتە كۆمەللىيەتىيەكان ھەربىم شىوهيە بىيىنەوە، ئەوا جۇرە تەنھايى و خەلۋەتىك بۆ ئەو مروقە دروستدەبىت كە دەيەويت دور لە دەرونناسى لەگەل عىرفاندا بىباتە سەر. ھىچ گرفتىكىش نىيە، چونكە پىداويسىتىيە راستەقىنەكانى مروق وەرپودەكەم، مروق چىدى وابەستەي پىداويسىتىيە عەسەبىيەكان (دەمارىيەكانى) خۆى نابىت! مروق لە رەوهندى خۇناسىدا لە ناخى خۆى ئاگاداردەبىتەوە و ھەست دەكەت لە مىشكى خۆيدا سەنتەرەپىكەننەوە كە بەتەواوى گۆپرایەلېتى. ھەلبەتە ئەم سەنتەرە، كە

له پیشنهاد دروستکراوه، کەم و زۆر بەتىپەربۇنى كات دەگۈرىت، بەلام كەرسىتە سەرتايىيەكان جىڭىرن. مروف لە رەوەندى خۇناسىدا بۇي دەردەكەۋىت كە ويىنەگەلىكى زەينىيانى لە بارە ئەوانى(كەسانى) ترەوە هەمە! ويىنەگەلىك كە دروستکراوى سەنتەرەكەمە. ويىنەگەلىك كە مروف بۇ روبەربۇونەوە لەگەل ئەوانى دى خولقاندۇنى. ئىدى ئەوەى كە مروف تىپوانىنىكى زەينى بۇ خۆىشى هەمە، بەپىي ئەم تىپوانىنىھە كە دەربارە خۆي داوهەرى دەكات. مروف لە رەوەندى خۇناسىدا تىدەگات گىزىدراوى ئايىلۇزىياو باوهەرە، داب و نەريتە كۆمەلەتىيەكان تا سەر ئىسقان ئەويان جەوكىدوھ و لەگەل بەها كانى كۆمەلگەكە خۆيدا ئولفەتى هەتاھەتايى گىزىدە. رەچاوكىردنى ئەم بەھا يانە بۇ ئەو حۆكمىكى ئىجبارى و بە زۆرى پەيدا كەردوھ. مروف تىدەگات كە زۆرىك لە ناكۆكىھ رۆحىەكانى ئەو ئەمپۇ ئىدى ملکەچىرىدە بۇ باوهەرگەلىك كە پەسەنايەتىان نىھە دەست و پى گىرن و مروف لە ترسى ئەوانى دى ناچارى رەچاوكىردىنانە! مروف تىدەگات كە خاوهنى بەھا تايىھەتى خۆيەتى و دەيەۋىت بەپىي ئەو بەھا يانە نەزى كە لە كۆمەلگەيانەدا ھەن، دەبىت لە پىگای دەرونشىكارىيەوە دەست بەخۇناسىن بکات! لە بەرئەوە پېيوىستى بە سەرگەرمى و سەرقالى ھەمە، بەلام مروف تىك كە دەيەۋىت بە شىوھىكى يەكجارى لە نەھامەتىيە دەروننىيەكان و ئازارە دەروننىيەكانى خۆي رزگارى بېت، جەلە پاپانەوە و پەنابىردىنە بەر خۆپاڭىزىدەوە ھىچ چارەيەكى نىھە، عىرفان خۆپالاوتى مروفە لە(من) يان لە(سەنتەر).[3].

ھەلاتن لە خود

ھەموومان و ھەرييەكان بە جۆرىك لە خود ھەلدىيىن."خود"^[4] لە بۇنى ئىمەدا بۇونەوەرەكى وەرسکەرە و ناھىيەت ساتىك ئارام بگەرين. بەشىوھىك دەزىن كە بۇنى "خود" بۇ ئىمە مەسىھەلەيەكە زۆر سروشتى "خود"مان بەھىز، بەدەسەلات، كارىگەر، سەركەوتتوو، لە شakan نەھاتتوو، دەۋىت، بەلام ھەرگىز اوھەرگىز و بە درىژايى ژيانى خۆمان نايىبىنин تەنانەت پۇزىك و بگەر سەعاتىكىش پۇزىتەمان ئارام و بى گرى و گۇل بېت. بەردەوام لە ناكۆكى و يەك نەگىتنەوەدا ژيان دەگۈزەرىنин. ھەم لە دەزىيەتىكىرىدى خوددا، واتە بەشگەلىك لە خود لە دەزىيەتى بەشكەنە تردايە. سەربارى ئەوەش ھەر ئەم "خود" لە مەملانىيى ھەمىشەيى دايىه لەگەل كەسانى دیدا. رەنگە كەم كەس ھەبىت پەى بەو راستىيە بىرىت كە ژيانى راستەقىنە جىاوازە لە يارىيەنە شەو و پۇز "خود" دەيانكەت. رەنگە كەمتر لە خۆمان بېرسىن: ئايى ئەمە ئىمە دەيگۈزەرىنин ژيانە يان جۆرە تاوان و گوناھىكە؟ ئايى ژيان ئەمەي؟ ئەم پەرسىارلەخۆكىرىنى كەشكەوتتىكى گەورەيە كە بۇ ئازادى خود لە چىنگى خەيالات و تەھەنومات بەدەستمانھىناوه، بەلام ئىمە لە جىاتى ئەوەى ئەم پەرسىارە لە خۆمان بکەيىن دېيىن لە خۆمان ھەلدىيىن. ھەلاتن لە خود بۇتە بەشىكى جيانەكراوهى ژيانى ئىمە. بە هەزاران پىگە و شىواز لە خود ھەلدىيىن تا ژەھر و تالىي ئاكام و بەرئەنjamى دەستپىشخەرىي و خەيالاتەكانىي (واتە دەستپىشخەرى و خەيالاتەكانى خود) نەبىنин. ئەمەش بىئاڭا لەوەى كە بۇ ھەرلايەك ھەلدىيىن خود بە ھەموو ناوهرۇك، گرفتارىي، سەرگەردانىي و وەرسکەنەكانىيەوە لەگەلمان دېت. لە بەر ئەمەيە لە ھەر كويىيەك بىن نىيگەرانىن. ئەم نىيگەرانىيە بەشىكە لە تايىبەتمەندى و بەرژەوەندىيەكانى خود. ھەر لە بنەرەتەوە خود لەگەل ئەم بەرژەوەندىيەناندا دروست بۇوە. ھەويىنى خودىش ھەر ئەمانەيە. كەواتە ھەلاتن لە خود بى ئاكامە. دەبىت خود بناسىن و بە ناسىنى خود سۇرەكەي تەسكتىرىكەيەنەوە و بەشىوھىك لە شىوھەكان، تا ئەو شوينە كە دەستدەدات، لەدەست "خود" پىزگارمان بېت. لە راستىدا

به رژگاربون له "خود"، لهو زیندانهی که به ناوی "ژیان" ووه دروستمان کردوه دهربازمان دهبت. دهبننه بونه و هریک بیگومان له گهله ئهوانی تردا جیاوازیمان دهبت و ژیان بهو شیوه‌یه نابینین که ئهوان دهیبینن. زمانیکمان دهبت، واته جوریکی تر دهدوئین. چاوی ئیمه بهو شیوه‌یه نابینیت که خله‌کانی دی دهیبینن. گوئی ئیمه بهو جوره نابیستیت که کهسانی تر دهیبیستن. بهبئ "خود" یان "خودیک" که له گهله به هاکاندا بیگانه‌یه، جا چ باش بی یان خراپ، ژیانی پاسته قینه تاقیده‌کهینه وه. بهبئ (خود) چیدی له باره‌ی دله‌پاکیوه شتیک نازانین. هیچ شتیک له پق و کینه تیناگهین. له نائارامی دهروونی رژگارده‌بین. وابه‌سته بونی ئیمه بـو مروف و بیگیان له ناوده‌چیت. دهبننه مرؤفیک که کم تا زور سه‌ربه‌خویه و له واتای سه‌ربه‌خویی مرؤیی تیده‌گهین. ئه و شته‌ی که له مندالییه و به نرخیکی هه‌رزا ن تالان‌نفره‌شمانکردوه [5].

له حالتیکی وادا هه‌للتنه له "خود" واتای خوی له دهسته‌دات. دهبننه بونه و هریک ئارام و ئاسوده. بـو هه‌للتنه له خود و له و شوینه که تیايداین هۆکار و پالن‌هه‌ریکمان چنگ ناکه‌ویت. کات بـو ئیمه مانا‌یه‌کی تایبه‌تی دهبت. مانا‌ی کات، که بـو مرؤفگه‌لی (مه‌رجبه‌ندبوو) گرنگ و پیویسته، له دید و میشکی ئیمه‌دا دهمریت. چیدی کات دابه‌ش ناکه‌ین بـو کاتی جه‌نگیز، مه‌غول، تهیمور، هیتلره و ستالین. ئهم دابه‌شکاریه ته‌نیا بـو خله‌تاندنه خود خله‌لق بونه. هه‌سته‌که‌ین له ناخی ئیمه‌شدا جه‌نگیز و مه‌غولیک شاراونه‌تله وه. ته‌نیا جیاوازی ئیمه له گهله جه‌نگیزه راسته قینه‌که‌دا ئه‌وه‌یه که جه‌نگیزه‌که‌ی ناو ناخی ئیمه نوستووه و حالي حازر بوار و هه‌لی ده‌رکه‌وتني نیه. ئیدی نیشانه‌کان له سه‌ر کات و شوینه‌کان هه‌لددگرین. جه‌نگیز هه‌رگیزاوه‌هه‌رگیز و به ته‌نها خوی نه‌بوبه ئه‌نjamده‌ری ئهم هه‌موو تاوانه، ئه‌وه ئیمه بونین که له له‌شکره‌که‌ی جه‌نگیزدا به بیانوی بیر و باوه‌ر و ولات و ده‌سه‌لات‌تله وه مرؤفمان کوشتووه و ئه‌مرؤش له له‌شکریکی تردا سه‌رقاًی هه‌مان کاری قیزه‌ونین.

رنه‌نگی هه‌نگاوه‌هه‌لہینانه وه کانمان گۆپاوه. بیانووه‌کان هه‌مان شتن. ئه‌مرو هه‌وله‌کانی ئیمه شکلیان گۆپیوه وه شوینه جیاوازه‌کاندا به شیوه و شیوازی تر شه‌ر له دزی مرؤفه‌کانی تر دریزه‌پیده‌دهین. شهری مرؤف له دزی مرؤف دریزه‌ی هه‌یه. ژیانی ئیمه بهبئ ئهم شهرو مشتوم‌رانه مانا‌یه‌کی نییه. لهم پیکه‌یه وه مانا به ژیانی خومان دهده‌ین. پنه‌نگه ئه‌گهه رۆژیک ژیانمان له هه‌ول و شه‌ر و شوپر به‌تال بـیت، ئه‌وا ماندوو و نائومید بـیبین. چیرۆکی خه‌ماوی ئیمه ئه‌مه‌یه. کیشکه "خود"، گرفته‌که "خود" واه.

واته ئه‌وه مه‌سه‌له‌یه‌یه که ئیمه خومان به ناوی "من" ووه دروستمان کردوه. خود ئیمه سه‌رگه‌ردا ن ده‌کات. ئیمه ته‌نیا سه‌رگه‌ردا نییه‌کانی خومان ده‌بینین، دله‌پاکیی خومان ده‌بینین، دل‌نیگه‌رانییه‌کانی خومان ده‌بینین، نائومیدی و په‌شیبینییه‌کانی خومان ده‌بینین، له‌خوباییبون و فیزی خومان ده‌بینین، نه‌فرهت و رقه‌کانی خومان ده‌بینین.. هه‌موو ئه‌مانه ده‌بینین، به‌لام ئه‌وه بونه وه نابینین که سروشته‌که‌ی هه‌ر له‌مانه پیکه‌هاتووه و ئاواره‌ی و لاتانی جۆراوجۆرمان ده‌کات. بـو هه‌ستکردن به ئاسوده‌یی، لهم شوینه وه بـو ئه‌وه شوینی تر ده‌پوین، به‌لام کاره‌که‌مان چاره‌سه‌ر نابین. لهم کار بـو ئه‌وه کار ده‌گه‌ریئن‌وه، به‌لام نیگه‌رانییه‌که‌مان هه‌روا ده‌میتیت‌وه. لهم هاوسه‌ر بـو ئه‌وه هاوسه‌ر باده‌ده‌ین‌وه، که‌چی کیشکه په‌بیوه‌ندییه‌کانی ئیمه چاره‌سه‌ر نابین. ئیمه هه‌رگیز پرسیار له خومان ناکه‌ین کیشکه بنه‌رەتییه‌که له کویدایه؟ ئیمه به‌دوای چیه‌وه‌ین؟ له‌چی ده‌گه‌ریئن، بـو ناگه‌ین به ئارامی و ئاسایش؟ پرسیاری بنه‌رەتی ئه‌وه‌یه که بـوچی هه‌رگیز ئهم پرسیاره له خومان ناکه‌ین.

تاکه شیوازیک که لهم راستایه‌دا هه‌لیدەبزیرین هه‌للتنه. ژیانی ئیمه ده‌بیتله هه‌للتنه. هه‌للتنه بـو کوی و له‌چی؟ ئه‌وه‌یه که ده‌لین بـو هه‌ر جییه‌ک ده‌چیت ئاسمان هه‌مان رنه‌نگه، مانا‌که‌ی ئه‌وه‌یه تو بـو هه‌ر شوینیک بـرۆیت "خود" که‌ت له گهله خوتدا ده‌بیت و ئاسمان به هه‌مان شیوه ده‌بینی و هیچ له

مهسه‌له‌که ناگوریت، چونکه تو هیج نه‌گوراوی. تو خوت به هه‌مان شیوه ده‌ویت و به‌هه‌مان شیوه‌ش ده‌مینیته‌وه.

به کورتیه‌که‌ی هه‌لاتن له خود هیج کیش‌هیه‌ک چاره‌سه‌رنکات. ده‌بیت خود بناسین و پیویستیه عه‌سه‌بیه‌کانی (ده‌ماریه‌کان) خود بناسین. ده‌بیت گرفتاریه‌کانی خومان بناسین. ده‌بیت نه‌خوشی و ده‌رده‌کانی خومان بناسین. ده‌بیت پیشها و ئاسه‌واره‌کانی خومان بناسین. به تیگه‌یشن و ناسینی ئهم تایبیه‌تمه‌ندییانه‌یه که خود به ته‌واوی ده‌ناسین و ده‌توانین له وه‌رسکردن‌ه کانی ده‌رباز ببین.

لهم ریگه‌یه‌دا پیویستیمان به ئیراده‌یه‌کی پولاین هه‌یه. ده‌بیت هه‌ست به زه‌روره‌تی رزگاربوون له ده‌ستی خود بکه‌ین. ده‌بیت له‌ده‌ست وه‌رسکردن‌ه کانی خود به ته‌نگ هاتبیت. ده‌بیت خوازیاری ژیانیکی بئی گرئ و گوّل بین. ده‌بیت خوگرتن به دله‌راوکی و نیگه‌رانی و سه‌رقالیه‌کانی خومان له‌گوربینیین. ده‌بیت لهم ریگه‌یه‌دا کوشش بکه‌ین و له‌جياتی هه‌لاتن له خود، له کۆمه‌لئیک هله‌لبیین که هیز و توانا ده‌داته خود، گرنگی ده‌داته خود، نرخ ده‌داته خود و هانتهدات که "خودیکی" به‌هیز و پته‌وت هه‌بیت. ده‌بیت ده‌ست له کۆمه‌لئیکی وايی بشوریت. ده‌بیت لهم مه‌یدانه بچینه ده‌ره‌وه. ئیمه خومانمان بو خوده‌رخستن ده‌ویت. ئیمه خومانمان بو رازیکردنی ئاره‌زووه سه‌ركوتکراوه‌کانمان ده‌ویت. ئیمه (خود)مان بو ئه‌وه ده‌ویت تا په‌سنه‌دمان بکه‌ن، پیشوازیمان لیکه‌ن. راستیه‌که‌ی رۆزئ خود بوته مایه‌ی ئازاری ئیمه، ئه‌مرۆش ئیمه ده‌مانه‌ویت ببیت‌ه مایه‌ی سه‌رفرازی و سه‌ربلندیمان. له حالتیکدا که هه‌موو ئه‌مانه یاری و گه‌مه‌ی "خود" ن. ده‌بیت له فیلوت‌ه لکه‌کانی خود رزگاربیین و له گه‌مه‌کانی خود ده‌ربازبیین و هیوامان به خود نه‌مینی.

په‌یوه‌ندیی به‌ها و خوو

ئیمه ناتوانین به‌ها و خوو "عاده‌ت" پیکه‌وه کوبکه‌ینه‌وه. یانی چی؟ عاده‌ت ئه‌وه شته‌یه که ئیمه له‌سه‌رده‌می مندالیه‌وه خومان پیوه‌گرتتووه و هه‌سته‌که‌ین ناتوانین خومان له دوباره‌بوونه‌وه‌ی بدرزینه‌وه. خووه‌کانی ئیمه ته‌نانه‌ت ده‌شیت به‌ره‌نجامی غه‌ریزه‌کانمان بن. ده‌توانین زۆریک له عاده‌ت‌ه کانی خومان بژمیرین. ئیمه لهم گوتاره‌دا کارمان به‌سهر ئه‌وه عاده‌ت‌ه نیه که هزر و زنجیره‌ی بیرکردن‌ه‌وه‌مان تیکنادهن. مه‌بستی ئیمه لیکولینه‌وه‌ی عاده‌ت‌گه‌لیکه که له کلتوري کۆمه‌لگه‌یه‌کدا به به‌هایه‌کی باش ناژمیردریت. ئائمه‌مه‌یه که‌سه‌که هه‌سته‌کات ناتوانیت واز له و خووه به‌ینیت، هم له‌وه‌ی که عاده‌تی ئه‌وه پیچه‌وانه‌ی به‌های کۆمه‌لیه‌تییه، یان پیگه‌ی کۆمه‌لیه‌تی و کاری ئه‌وه تیکه‌لوبیکه‌لر ده‌کات، هه‌ستیکی ناخوشمان لا دروسته‌بیت. بو نمونه، کچیک که زۆر کۆمه‌لیه‌تییه یان له راده‌بدهر قسده‌کات ياخود ناتوانیت به‌هایکانی کۆمه‌لگه‌یه‌ک وه‌کو پیویست له‌برچاوبگریت، له رپو ده‌روونییه‌وه له گه‌لر به‌ها تایبیه‌تییه‌کانی ئه‌وه کۆمه‌لگه‌یه‌دا له ناکوکیداده‌بیت، ده‌ژاکی و توشی شیوان ده‌بیت. ده‌بیت هه‌میشە ئاگای له په‌فتار و گوفتاری خوی بیت. ئهم ناکوکیه، که هه‌لقوّلوی به‌ریه‌که‌وتني به‌ها و خووه، هه‌میشە ئه‌وه ئازارده‌دات.

به‌ها، کهم و زۆر، له بیر و باوه‌رکانی کۆمه‌لگه‌وه سه‌رچاوه‌ده‌گرئ. سونه‌ت‌ه کانی کۆمه‌لگه وک به‌ها کۆمه‌لیه‌تییه‌کانی ئه‌وه کۆمه‌لگه‌یه‌ی لیدیت. به‌هایکان زۆربه‌ی کات پویه‌کی پیرۆزکراویش وه‌رده‌گرن. حوكمانی خله‌ک له‌سهر تاکه‌کان، هه‌لقوّلوی ئهم به‌هایانه‌یه. ئیستا که خوو پیچه‌وانه‌ی به‌های لیده‌رچووه ده‌بیت که‌سه‌که چی بکات؟

هه‌نگاوى يه‌کم ئه‌وه‌یه به‌پوشنى لهم راستیه تیگه‌ین هه‌ندیک له خووه‌کانی ئیمه هه‌ندیک جار له‌برامبهر به‌ها سه‌قامگیره‌کانی کۆمه‌لگه‌که‌ماندان. په‌ی بردن بهم واقعیه‌تله بريک وزه‌مان ده‌داتى تا به‌سهر گرفته‌کانی ناخى خوماندا زالببین. ده‌بیت له خومان بپرسين: ئايا به‌ها کۆمه‌لیه‌تییه‌کانی ئیمه

پیروز و رهها و سه رمه دین؟! ده بیت و هلامی ئەمە بدوزینەوە. چاره سەرى کىشەكە لە وەلامدانەوە ئەم پرسىيارەدایە. ئايا پەوابۇو چەندىن جار باجى ئەم بەرييەكەتون و ناكۆكىيەمان داوه؟ ده بیت چى بکەين؟ خولق و خۇوى خۆمان بگۆپىن ياخود چاوىك بە رەوايەبىي بەها كاندا بخشىنىنەوە؟ بۇ ئەوەى لە ناكۆكىي دەررۇونى دەربازبىن، ده بیت رېڭەيەك بگەينە بەر. بۇ ئەم مەبەستەش پېيوىستە لە بەها كان بکۆلىنەوە و بىزانىن داخۇ پېشىلەرنى ئەو بەھايانە ئەوەندە ئىمە ئازارەدەت لە كۆمەلگەكانى ترىيشدا دەبىتە مايە ئازارادانى خەلکى؟ هەندى جار سەرنجەدەين بەم شىۋەيە نىيە. واتە "بەها" رېزەبىيە و روېيەكى ئەبەدى و ئەزەلىشى نىيە. بەھايەك لە كۆمەلگەيەكدا پېرۇزە لە كۆمەلگەيەكى تردا رېك بە پېچەوانەوەيە. كەواتە با چىدى خۆمان بەھۆى لە بەرچاونەگرتى بەھايەك سەرزەنەشت نەكەين. زۆر گرنگە لە سەرگەردانى بىيىنە دەرەوە و شەر بە خۆمان نەفرۆشىن. واتە نەلىيەن تاوانمان كردو.

بەم شىۋەيە لە جۆرە ناچارىيەكى دەررۇونى ئازادەبىن. دەست لە خۆئازاردان ھەلددەگرین. كاتى لە ناچاركەدنى دەررۇونى بۇ واژەيىنان لە خۇويەك پزگاربۇوين، بەرھەلسەتىيە دەررۇونىيەكانيش بۇ لهنىۋېرىدەن ئەو خۇوە نامىيەن. ئەمە زۆر گرنگە. باش سەرنجى بەدەنى. كاتى ئىمە، سەربارى حەزى دەررۇونىيەن، دەمانەوېت واز لە خۇويەك بھىيەن، خىرا لە ناوهەوە هەست بە بەرھەلسەتىيەك دەكەين، بەلام كاتى دانانىشىن تا خۇوەكە ئۆمان ھەلسەنگىيەن و حۆكمى لەسەر بەدەين و خۇوەكە خۆمان بەناشىرەن نازمىيەن و لە دەست قامچىي خۆسەر زەنەشتىكەن ئازادەبىن، ئەو كاتە دەتوانىن بەوېستى خۆمان نەك بەتۆپزى واز لە خۇوەكە ئۆمان بىيىن. ئىدى بۇون و نەبوونى خۇوەكە بەلامانەوە وەك يەكە.

بۇ واژەيىنان لەو خۇوە ھەست بە گوشارى دەررۇونى ناكەين. ئەم بىدەر بەستىيە دەبىتە مايە ئەوەى چىدى مىشك بە دوبارە كەرنەوە خۇوەكە خۇوە كەنەكتەن. دېوتانە كاتى مندالەكەتان لە كارىك وريادەكەنەوە، بۇ ئەنجامدانى ئەو كارە حەزىكى تىا بىدارەكەنەوە. بەشىۋەيەكى لائيرادى پەيامىك دەدەنە مندالەكە كە ئەم كارە بکە. مندال ئەم پەيامە وەردەگرېت و زەينى بەم پەيامەوە سەرقالدەبى. ناچاركەرنىك كە لەم پەيامەدا شاراوهەيە، دەبىتە مايە ئەوەى كە مندال بۇ ئەنجامدانى ئەم كارە ھاندرىت.

كەواتە سەرەتا دەبىت بەها لە رەھابۇون دەربىيەن و قورسايى و گوشارەكە كەمبەيەنەوە، يان بەشىۋەيەكى گشتى لە قورسايى كە كەمبەيەنەوە. سەرئەنjam ئەمە دەبىتە ھۆى ئەوەى كە خۇوەكەيىمان بۇ گرنگ نەبىت. كە خۇوەكەشمان بۇ گرنگ نەبوو، ئىدى دەست لە ئازارادانى خۆمان ھەلددەگرین. لەوەى كە بەھايەكمان ژىرىپى ناوه، خۆمان سەرزەنەشت ناكەين. دەزانن ھەر ئەم سەر زەنەشتە كەرنە خۇود لە پۇ دەررۇونىيەوە چ ھاوسەنگىيەك دەدەت بە ئىمە و بۇ تەندروست ھېشتنەوە كۆملەنە چەندە بەسۇود و دروستكەره!

بىيىمان كە ھەنگاوى دووھم زانىنى پېزەبىبۇونى بەھا كانە. واتە دەمارگىرى و پېداڭرى لەسەر پەسەندىكەن يان رەتكەرنەوە بەھا كانمان لە زەينى خۆمان ھەلگرت. تىبىنى ھەنگاوى سېيەمىشستان كە راوه ستانى ھەستى خۆسەر زەنەشتىكەن بۇو. ھەنگاوى چوارەميش واژەيىنان دلخوازانە بەرگرىيەكەن دەبىت لە بەرامبەر گۆرىندا. لە ھەموو گرنگەر بىيىمان كە ناكۆكىي نىوان خۇو و بەها لەنىۋېچوو. چىدى خۇومان لە بەرامبەر بەھايەكى پېرۇزەدا دانەناوه تا لەبەر خاترى ئەو ئازارى خۆمان بەدەين. حسابى ئەم دوowanەمان لە يەكترى جىاكردۇتەوە. خۇو، خۇو و بەھاش بەها. ئىستا تەكلىفي خۆمان لەگەل ھەر يەكەيىندا يەكالادەكەيەنەوە. ئەگەر خۇو ئازار بە سەلامەتى ئىمە دەگەيەنېت، مافى كەسانى دى پېشىل دەكتە، ئەوا بەحۆكمى ھەلبىزەردنى دەررۇونى و بەرپرسىاري خۆيى مرويى

کۆمەلّیەتى، وازى لىدىيىن. لەبەرئەوهى لەم رېگەيەدا زۇرىكمان لەسەر نىيە و روپەروى بەرگرىش نىن. چىدىش پېرۆزى نادەينە بەها. بەھاكان لە كۆمەلە جياوازەكاندا ھەن، ھەندىك ھاوبەش و ھەندىكىشيان رېك سەد وەھشتا پلە لەگەل يەكدا جياوازىيىان ھەيە. رەچاوى بەھا مۇۋىيەكان دەكەين، مەبەستم ئەو بەھايىنه يە كە لە راستاي بەرپرسى و ئەركى مۇۋىيەكى كۆمەلّىەتىدا پەسەندە، بەھايىكىش كە بەزۇرە و بنەمايىھە كى ئەقلىي لەپشتەوە نىيە، بىڭومان قابلى پىزلىگەرن نىيە، چونكە ئىمكاني پراكتىزەكردنى نىيە. وەكۆ بەھايىھە كى نوسراو يان زارەكى لە ھەوادا بە ھەلۋاسراوى دەمىننىتەوە، يان وەكۆ نۇمنەيەك لە نەوهەيەكەوە بۇ نەوهەيەكى تر دەگۈزۈرىتەوە.

ھەلبىزاردەن و ئازادى

دىلى زنجىر چۈنچۈنى كەيىف و سەفا بىكەت؟

دارى شاكا لەكۈى دەتونانىت بېتىتە كۆلەكە؟

مەولەوى

مشتومر لەسەر ئەمەيە كە ئاخۇ مرۆڤ ئازادە يان ئازاد نىيە؟ سەرپىشكە و ھەلبىزاردەنی ھەيە يان نىيەتى؟ ئەگەرنا نامانەويىت لىكۆللىنەوەيەكى فەلسەفى دەستپىپكەين. باسەكەي ئىيمە شتىكە لەدەردەدلەر دەچىت. دەمانەويىت بىانىن ئايدا ئازادىن يان ئازادىن؟ لەم باسەدا لەئەنجامگىرىيەك زىاتر بەدەستناھىيىن، ئەوיש ئەمەيە: ھەلبىزاردەن ئاكام و بەرئەنجامى ئازادىيە، ئازادىش ئاكام و بەرئەنجامى ھەلبىزاردەن.

با راشكاوانە بىلەيم، مرۆڤ ئازاد نىيە. مرۆڤ بەدرىيەتى سەدەكان ئازادى خۆى فرۇشتۇوە. مرۆڤ ھېۋاش ھېۋاش خۆى بەندىرىدۇوە. لەو كاتەوە كە مرۆڤ لەپىنالى ژيانى خۆيدا ياسا و بنەماي داناواه، ئازادى خۆى وەلاناواه [6]. لەو كاتەوە كە مرۆڤ ئايبىن و ئايدۇلۇزىي ھېنواوەتە نىيۇ ژيانى خۆيەوە، ئازادى خۆى لەدەستداواه. ئەو كاتەيە مرۆڤ پىيەر و بەھاكانى داھىيىنا، ئىدى ھەلبىزاردەن بۇ نەمايەوە.

ھەلبىزاردەن ھەميشە ھاوهەن و جمكى ئازادىيە. ئەو مۇۋقەتى كە لە بەندىي ئايىدا و باودەدا راۋەستاواه، ھەلبىزاردەن خۆى لەدەستداواه. ناكىتتى بەرەن تراوىلەكەكانى ژيان بېرىن و لەھەمان كاتدا باوهەرمان بە "ئازادىي ھەلبىزاردەن" ھەبىت!

كام ئازادى و كام ھەلبىزاردەن؟ ھەلبىزاردەن ئىيمە لەسەر چ بىنەمايەكە؟ لەپىشەوە بۇيان "ھەلبىزاردەن" وين! واتە ئەوهى كە دەمانەويىت؛ ئايدا لەپىشەوە بۇيان ھەلبىزاردۇين؟

وەك دەبىن دەبىت سەرنجىبدەيىنە و تەزاي "ھەلبىزاردەن" يش. ئىيمە لەژياندا ناچار بەھەلبىزاردەن. لە قۇناغە جياجياكانى ژياندا دەبىت دەستبەرین بۇ ھەلبىزاردەن. لەوهى دەيکەين، دەبىت ھەلبىزىرىن ئەم ھەلبىزاردەن لەپىۋدانگەلىكەوە ھاتووە كە ھەر لەرابوردووھە و پىزىنراوەتە مىشكەمانەوە يان خۆمان پېزىندومانەتە مىشكەمانەوە، جياوازى نىيە. ئىيمە ھەمومان لەبەرەم ھېرىشى بەھاكانداين! ئەمرۇ شەر لەنیوان بەھاكاندايە! خەبات لەسەر بەھاكانە! شەر لەسەر سەركەوتىن و بالادەستىي بەھاكانە. بەداخەوە ئىيمە قوربانى ئەم شەرەين. بەدەربىنېكى تر، دەتوانىن بلىيىن بەھاكان، لەپىنالى سەقامگىربۇون و جىڭىربۇونى خۆياندا، ئىيمە بەختدەكەن! ئىيمەش لەم پىرسەيەدا كەم و زۆر "ئاسەرپىشك" انه كاردىكەين! بەرۋالەت سەرپىشكىن! بەلام بەشىوهەيەكى لائىرادى "ئاسەرپىشك" يىن و زۇريش ناسەرپىشكىن!

بابلىم ئىيمە خۆمان فەريودەدەين و خۇوشمان بەم خۆفرىيدانەوە گرتۇوە. نە لەگەل خۆماندا راستىگۆن و نە لەگەل كەسانى دىدا، ھەندى جار بىئاگايىن لەوهىش كە لەگەل خۆمان و خەلکىدا راستىگۆن!

کەتووينەتە رىگا يەك، لەم رىگا يەشدا بەپىي دەسەلات و پشتگيرى خاوهندەسەلاتەكان ئەسپى خۆمان تاودەدەين.

بەتۆپزى دەزىن، بەتۆپزى پەيوەندىمان لەگەل خەلکى تردا ھەيء، بەتۆپزى كەسانىدى دەكەينە قوربانى سوود و بەرژەوەندىيەكانى خۆمان؛ ئەمە ناودەنلىن: ژيان!

ئىمە ھەموو شىر، بەلام شىرى زانست
ھېرشمان لەبابىت دەم بەدەم.
"مهولەوي"

تا ئەوكاتەي ئازادىنин، سەرپىشك نىن؛ تا ئەوكاتەيشى سەرپىشكىن، ئازادىنин. دوو وتهزاي پىكەوەگرىدرارو. بەپىي ئەمە هەلبىزاردەكەيشمان، هەلبىزاردەنلىكى بىيەلەلبىزاردە. ھۆشيارى ئىمە پىشوهخت ديارىكراوه. سنورى زانىنى ئىمە لەپىشەو ديارىكراوه. ناتوانىن بلىيەن ھۆشيارى و زانايى ئىمە لە سەرو بەهاو پىودانگەكانى ژيانەوەيە. ئىمە دىلى ترسگەلنىكى نادىارىن. دىلى تەوهەوماتىكىن كە ژيان لەگەل تورەيدا بەسەرماندا سەپاندویەتى. ئەم ترسانەيە ئازادى و هەلبىزاردەنلى ئەم زەوتكردووين. ئەمەيە كە درېدانە يەكترى كەلەپاچەدەكەين! ئايا تا مروف لەسەر زەوى بىت ئەم كەلەپاچەكىدەش بەردەواام دەبىت؟ ئەم بەردەوامبۇونە بەرئەنجامى نەزانىي ئىمەيە، ئەو نەزانىيەي كە نەبوونى ئازادىيە. ئەو ئازادىيە كە دروستكەرى هەلبىزاردە.

كۆيلە لەباپيرانەوە تەماماي ئازادى ھەيء
ئاشق ھەتسەر ئازادى نەويت [7]
مهولەوى

كۆيلەين و بەدواي ئازادىدا ويلىن. ئەم چەمكە بەشىوهيەكى زمنى دەزانىن. دەزانىن كە دىلەكراوين؛ دىلى نەزانى! نەزانى وشەيەكى گشتى و سەرتاپاگىرە. ناتوانم فراوانىي نەزانى خۆم بېپۇم. ناتوانم چۆننەتى نەزانى بگۆرم بۇ چەندايەتى نەزانى. نەزانى ئىمە چۆننەتىيەكە كە ھزى ئىمە دوچارى بووه. دوچاربۇون بە نەزانى لە مەندالىيەوە دەستىپېكىدەوە و ئىستاشى لەسەربىت كە خەريكىن دەرپۇين (دەمرىن) ھەر درېزەي ھەيء! ھىچ كەسى لەم رەۋەندە نەپارىزراوه! ئاشق نىن تا بەپەرى بۇونماھەوە ھەست بەئازادى نەكەين.

بەهاتنى رق ئازادىمان خستە لاوه. بەهاتنى كىنه و حەسادەت ئازادىمان خستە لاوه. بەهاتنى چاودىرى ئازادىمان خستە لاوه، بەهاتنى بەراوردكىرن ئازادىمان خستە لاوه، بەهاتنى خۆبىنин ئازادىمان خستە لاوه، بەتەشەبۈس و لاسايى و بەلگەھېننەوە ئازادىمان خستە لاوه، بەدەركەوتلىقىن و شەھەوت ئازادىمان خستەلاوه، بەوەلاخستنى ئازادى بۇ ھەمېشە هەلبىزاردەنمان لەدەستدا! چما مروف دەتوانىت لە ترسدا ھەست بەئازادى بىكات؟ يان لەگەل بۇونى رق لە مىشكىدا مروفەكانى خۆشبوىت؟ بەرەۋامى يارىيەكە، واتە ژيان، بەردەوامبۇونى ژيانىش، يانى بەردەوامبۇونى يارىيەكە.

رەنگە لەخۆمان بېرسىن باشە: دەزانىن ئازادىمان خستە لاوه، بەلام ئەمرو دەبىت چى بىكەين؟ دەزانىن كە هەلبىزاردەنمان نىيە، باوابىت، وەلى ئەمرو دەبىت چى بىكەين؟ دەلىيەن: با ئەو پىگەيىانە لابەرىن كە لەبەرەدم ئازادى ئىمەدان، دەلىيەن با ئەو پەردەيە لەبەرەدم هەلبىزاردەن ئىمەدايە هەلىگىن، پاشان بىزانىن چى رۇدەدات! بۇئەوهى لەم باسەدا بىتوانىن نارۇشنى و ئالۇزىيەكان كەمبىكەينەوە پاشكاوانە بلىيەن كە پىگەيىانە ئىمە دەرەونىيە! ئىمە بەحوكى دەرەون (ناخ) روبەرپۇرى بەرەستىن.

ئىمە بەحوكى دەرۇون ھەلبژاردىن لەخۆدا شك نابەين، بەلام بەحوكى دەرۇون لە ھەلبژاردىندا بىن
ھەلبژاردىن.

رەنگە ھەندى لەخويىنەران حەزبکەن نووسەرى ئەم چەند دىپە چەند پىناسەيەك بۆ ئازادى و
ھەلبژاردىن باتە دەستەوە. با بەجورئەتەوە بلىيىن كە ئىمە كۆيلەي پىناسە نىن. دەبىت ئازادى و
ھەلبژاردىن لەخۆماندا ھەستپىيىكەين. دەبىت سەرچاوه و ۋىدەرى ھەلبژاردىن خۆمان لە ھەموو شتىكدا
بە رۆشنى بىبىنин!

ديەى خۆت شوين روانىنى مروقى سووك و ريسوا مەخە
چۈون دەتكىشىنە سەركەلاكى تۆپيو ئەم داللەكەرخۆرانە
مەولەوى

ئەوهى كە دەلىم ئازادى مەسەلەيەكى دەرۇونىيە، ھەلقلۇوى ئەو ھەقىقەتەيە كە ئىمە سەرەتا
پىگەلەتكەن لەسەر پىگەي ھەلبژاردىندا نېبوبو. بەلكو ئەم پىگەلەتكەن لەسەر
پىگەي ئىمەدا چاندۇوە. باوک، دايىك، ھاوازىيەكانمان، مامۆستايىان، دەزگاكان، ھەموو ئەم فاكتهراانە و
فاكتهرگەلەتكەن تر پىگەي ئىمە پىكەتىناوه و ئەمروق ئىمە لەناوهوھەست بەقورسايى و
سەركوت دەكەين! ئەم ھەست بەقورسايى و سەركوتكردنە چىيە؟ با لە خۆ رابمىننەن تا بەرپۇشنى ھەست
بەم قورسايى و سەركوتكردنە دەرۇونىيە بىكەين و كەمتر دل بەپىناسە و شىكىرنەوھە خۆشىكەين! بۆچى
دەبىت دل بە زانىيارى و يادھەرەيەكان خۆشىكەين؟ بۆچى نابىت بەھەست و ئىدراركى خۆمان و
بىميانجى لە مەسەلەكان تىيىكەين؟ ھەستىكەين كە ئازادىن و دەبىت بۆ ھەر كار و كاردانەوھەيەكى
خۆمان بەھۆيەك قايلىبىن. دەلىي ھەميشە لەپىناوى خەلکىدا بەربەستمان لەسەر پىگای ئازادى و
ئيرادەي خۆمان داناوه.

دەم بەدەم پىيەستراوى داوى نوين
ھەرىيەك لە ئىمە گەر بىبىتە باز ياسىمرخىك
مەولەوى

چىرۆكى دىلىبۇنى مروق، چىرۆكىكى گەورەيە. دەكىيەت بلىيىن مروق لەم دىلىتىيەدا پىداڭرى دەكتە.
چونكە تو بۇويتە گولخۇر ھەر كە ئەو
دوژمن تو لە گولر دووردەخاتەوھە
مەولەوى

باسى خووه، باسى نائاكاچىيە، باسى مەرجبەندبۇونى مروقە، باسى گۆپىنى مروقە. باسى
سەقامگىربۇونى سەنتەرە لە ھىزدا، سەنتەرە كە پارىزەرى لەبەركراوهەكانە، پارىزەرى ئەو
بەھايانەيە كە جىڭاى پەسەندى ئىمەن، پارىزەرى دارابىيەكانمانە، پارىزەرى سەرمایيەكانمانە،
پارىزەرى خwoo و نەريتەكانمانە، پارىزەرى پەوشى ئىستايىھە؛ ئەو رەوشەي كە ئىمە تىنچاندۇتە نىيۇ
گوشار و ناخۆشىيەوھ [8].

ئازادى چىيە؟ ھەلاتنە لە تەنگانەكان! وەلانانى ھەموو میراتىيەكانى پابوردووھ، بەجيھېشتىنى ھەموو
ئەو وېتانەيە كە لە ھىزدا كۆمانكىردونەتەوھ. ئەمە لەگەل قبولىرىنى خwoo و نەرينەكان لە ژياندا
يەكناڭىيەتەوھ! ئەوهى وابەستەي پىكەتە كۆمەلەتىيەكانە، ناتوانىت چاوهروانى ئازادى و ھەلبژاردىنى
ھەبى؟ ئازادى و ھەلبژاردىن بە وازلىيەننانى نەريتەكان دەبىت، بە وازھىيان لە خwooەكان دەبىت، بە
وازھىيان لە سەنتەرەن دەبىت كە خەروارى لە زانىياريان لە خۆياندا كۆكىردىتەوھ! لە ئازادىدا
سەيرىرىدىن بىن ھەلبژاردىنە. كاتى پەيوهندى نىوان سەنتەر و شتىكى دەرەوهى سەنتەر بېچىيەت چى
دەمىننەتەوھ؟ هىچ! ئازادى پىكەتە بەناو ھىچدا! ئەوهى كە بىمانەۋىت ژيان بەشىۋازى پابوردووھ

دریزپیدهین و یه خسیری بو نموونه "نمره"ی منالی تو و منالی من بین، قسهیه کی به لاشه! ئوهی که به همه سره تی مالیا و بروانامه و ناوونیشان بمیینه وه و ئومید و ته وه قوعی ئازادیمان هه بیت ئوهی جوړه فریویکه که به دریزایی ته من ئه سیری بووین! ئازادی یانی نه به ستراوه به شتیکه وه. ئایا ده توانن له سه رمایه کانی خوتان ئازاد بن؟ ئایا تا ئیستا ئه پرسیاره تان له خوتان کردووه؟ هه نگینی چه مکی ئازادیتان بو حملبوو، چه مکی هه لبزاردنیشتن بو حملده بیت. وهختی مرؤف له پیگریه کان ئازاد ببیت خوبه خو مرؤیه کی خاوهن هه لبزاردنه! مرؤفی خاوهن هه لبزاردنیش مرؤفیکه به گیان و دلی خوی هه است به بر پرسیاری ده کات. به بر پرسیاری که ئیمه به له ده ستدانی ئازادی و هه لبزاردنی خومان له مندالییه وه خستومانه ته لاوه.

له ده روونی خوتدا بو کانی بگه پری
تا له منه تباری هه رقسهیه کی ناخوش رزگارت بیت.

مهلی خوتی، پاوی خوتی، داوی خوتی
سنگی خوتی، پایه خی خوتی بانی خوتی
جهوهه رئوه بیت که له سه رپی خوی و هستاوه
ئوه کوله که یه بیت که بوته لقیکی ئوه
مهوله وی

ده بیت ئوه وه لابنیین که وه کو نه خوشی توشی بووین. ده بیت بگه ریینه وه بو ناوه ره کی خومان و گه رانه وه بو ناوه پوک دروشی ئیمه بیت! هه رچی هه یه له ده روونی ئیمه دایه. کانی بوونی ئیمه له چاوه پرانی پاکی و پاکزبوونه وه نویدایه. به جورئه ت و هیزه وه له مه تیگهین.

ده زانی بوچی ئاوینه که ت روشن نییه
چونکه زنه نگاره که یه له پوخساری جیا نییه
مهوله وی

ئمههی که ئاوینه بیوونی تو روشن و تیوار نییه، هوکهی ئوهیه که زنه نگرت وویه تی. زنه نگ چیه؟
یاده وه ری تویه. ئه یاده وه ریهی که له مندالییه وه توی وه کو پوشیک سه رگه ردانکردووه. نازانیت
پیگه کامه یه و چالوچولت کامه یه. خوت له په گه وه هه لکیشاوه.

که یه بندی به ندیخانه ئازاده
که یه گرفتاری به لاشادمانه
مهوله وی

مردن چیه وا مرؤف ده بیت لیی بترسیت

سیاتل، 3ی ئوگوستی 1950

پرسیارکه ر: مردن چیه وا مرؤف ده بیت لیی بترسیت؟
کریشنا مورتی: ئایا ده زانیت مردن چیه؟ ئایا ئیوه له مردن ده ترسن؟
پرسیارکه ر: به لی ئه یه چون، من ده ترسم.
پرسیارکه ریکی تر: نه خیبر ناترسم.

کریشنا مورتی: ئایا ئیوه له به کوتاییگه یشن ناترسن؟ بهم پییه بی، ده بیت زور له ژیان تیر بن؟!
ئه گهر مردن به کوتاییگه یشن نه بیت ئه که واته چیه؟ ئایا ئیوه له واژه یان له هه مه و بیره وه ری و
ئه زمونه کانتان و ئه که سانه هی خوشتان ده وین، که له راستیدا هه مه و ئه مانه خودی ئیوه ناترسن؟
پرسیارکه ر: ئیمه مردن ناناسین، ئیمه ته نیا شتیک که ده یزانین ئوهیه که مردنی که سیکی تر چیه.

کریشنا مۆرتى: بەلگەنەویسته مردن شتىكە ئىمە نایناسىن، ئىمە تەنبا دەتوانىن بە شىۋىھەكى ناراستەخۇ تاقىيىكەينەوە. مردن واتە كۆتاپىيەتلىن لە روى دەروونى و جەستەبىيەوە. پرسىاركەر: ئىمە كارىكمان بەسەر شىۋىھە مردنەوە نىبە بەلگۈ كارمان بەسەر گرفت و مەسەلەتى ترس لە مردنەوە ھەيە.

کریشنا مۆرتى: جا كەوابى پىكەبەن پىكەوە بچىنە سەر ئەم كىشەيە و بەيەكەوە تاقىيىكەينەوە و كەشى بىكەين. ئىمە لە مردن دەترسىن، ئىمە لە شتىكە كە بە شىۋىھەكى تايىت و ئىجابى دەيناسىن ناترسىن. ترس تەنبا پېيوەندى بە شتىكەوە كە نادىنىايە و دەشىت زەرەرمەندمان بکات و ئاسايىشمان لى هەلگرىت. مردن نادىنىايەكە، هەر لەبەرئەوەشە كە لىيىدەترسىن. ئەگەر ئىمە بىانتوانىبىايە ھەموو ناوهپۇك و بايەخى مردن و واتاي ئەوەي كە لە پشت ئەوەوەيە، بناسىن، لەو حالەتەدا ھېچ ترسىكەمان نەدەبۇو، وايە يان نا؟ بەم پىيە چۈنچۈنى دەتوانىن بىزانىن مردن چىيە؟ چۈنچۈنى ئىمە دەتوانىن مردن لەو ساتەوەختەدا بناسىن كە دەزىن؟

پرسىاركەر: ئىمە چۈنچۈنى دەتوانىن بەبى تاقىيىكەينەوە مردن، مردن بناسىن؟

کریشنا مۆرتى: ئىمە دەمانەويت تا يەك خولەكى تر لەم كىشەيە تىبىگەين. پەيردىنى شىوازە زەينىيەكان بۇ ئىمە كىشەيەكى گەورەيە!! زەين دەيەويت نەزانى بگۆرىت بۇ زانايى، ئەمە يەكىكە لە كىشەكانى ئەو. زەين دەلىت: "ئەگەر من نەزانىم كە دواى مردن چىيە، دوچارى ترس و توقىن دەبم، بەلام ئەگەر تو بتوانىت من دلىنابكەيتەوە كە بەردەوامىيەك بۇونى ھەيە، ئەوا لەو حالەتەدا ئىدى من ناترسىم". زەين بەدواى دلىنابىيى و يەقىنەوەيە، بەلام مادامەكى بە دواى يەقىنەوەين دەبىت ترسىش ھەبىت. ئەوە مردن نىيە كە ئىمە لىيىدەترسىن، بەلگۈ ئىمە لە نادىنىابۇون دەترسىن. ئىمە تەنبا كاتىكە دەتوانىن كاربىكەين كە ھەست بە ئاسايىش دەكەين، خۆگەر ئەم ھەستەمان لى زەوت بىرىت، دوچارى ترس و توقىن دەبىن، بەم پىيە ئەگەر تىبىگەين مردن چىيە، ئەوا لە ترس پزگارەدەبىن.

پرسىاركەر: ئەگەر من وەك كۆتاپىيەك بىوانە مردن، ماتولىر خوازىيارى بەردەوامىم چۈنچۈنى دەتوانم ھەست بە ئەمان بکەم؟ بە دەرىپىنەكى تر چۈنچۈنى دەتوانم لە دەست حەزو ئارەزوم بۇ دلىنابىيى پزگارم ببىت؟

کریشنا مۆرتى: مروق تەنبا كاتى دەتوانىت دەربازبىت لىي كە سەبارەت بەوەي ھېچ يەقىن و دلىنابىيىك بۇونى نىيە، ئاگادار ببىت.

پرسىاركەر: بەلام ئىمە دەمانەويت لە پەيوەند بە ئايىندەوە يەقىن دلىنابىيى.

کریشنا مۆرتى: ئايا دەتوانىن يەقىنمان ھەبىت؟ ئىمە دەمانەويت دلىنابىيى كە ئىمە لە رابوردوودا ژىاوبىن و لە داھاتوشدا بەردەوام دەبىن. ئىمە دەتوانىن ھەموو ئەوەي كە كتىبە ئايىنەكان گۆتۈيانە بخويىنەوە، ئىمە دەتوانىن گۈئ لە ئەزمۇنى كەسانى تر بگىرين و بەدواى مەتمانە و دلىنابىي ميانجىيەكانەوە بىن، بەلام ئايا ئەمانە ئىمە لە ترس پزگارەكەن؟ مادام ئىمە بەشىن يەقىن و دلىنابىيەوەين، دەبىت لە نادىنىابىيىش بترسىن. تكايە سەرنجىبدەن ئەمە راپىكى جىنابىي يان مەسەلەيەكى ئالۇز و ناپۇش نىيە. گەپان و توپىزىنەوە بۇ بەدەستەنەن خالى بەرامبەر و كەسبى دەزەتىزەكانى ئەوەي كە ھەين و حەز بە خۆبەدۇرگەتن و ھەلاتن لەوەي كە ھەين، ترس دروستدەكتات.

وايە يان نا؟ بەم پىيە، پۇون و ئاشكرايە ئىمە دەبىت پەي بەوەبەرين كە مردن چىيە. مردن چىيە؟ ھەقىقەتى مردن بۇونى ھەيە و ئىمە دەلىنەن لەو ھەقىقەتە دەترسىن. ئايا ترس بە ھۆى ئەم ھەقىقەتەوە دروست دەبىت يان بە ھۆى وشەي مردنەوە يان ئەوەي كە ھەست سەربەخۆيە لە وشە؟ ئىمە لە بەرامبەر وشەكاندا كاردانەوە پېشاندەدەين وشەگەلى وەكى خوا، ئەوین، كۆمۈنۈم و ديموکراسى لە ئىمەدا كاردانەوە گەلىكى عەسەبى و دەررۇونى تايىتەت دروستدەكتەن. وايە يان نا؟ كاتى

ئیمە باوەرمان بە (خوا) ھەیە و دەربارەی (ئەو) قىسىدەکەین، ھەست بە باشى دەکەین. و شەگەلى لە چەشنى مردن، پق، ئەلمانىيەكان، رۇسەكان، هندىيەكان و پەشپىستەكان، ھەموويان لە پۇانگەي ئىمەدا واتاي نائاسايى قوللىيان ھەيە. كەواتە دەبىت تىبىگەين كە ئايا ئەو ھەستەي ئىمە ناوى ترسى لى دەنپىن، واقىعىيەتىكە يان تەنبا بەرئەنجامى ئەو وشانەيە كە بەكارىيان دەھىن.

پرسىاركەر: واقىعىيەت واتايىكە كە ئىمە بە وشەكانى دەدەين.

كىريشنا مۆرتى: وەرن پىكەوە لەم مەسەلەيە بىكۈلەنەوە. ئەگەر ئىمە بەتاسەوهېبىن و بمانەۋىت لە ترس رېزگارمان بىت، دەبىت تىبىگەين شىوهى روانىنى دروست لە پەيوەند بەھەنە چىه؟ ئىمە دەتوانىن چەندىن فاكىتەرى جۇراوجۇر بېبىن ئىمە لە شتە دەترسىن ئىمە كە بە مردن ناوىدەبىن، بەلام نازانم ئايا لەگەل ئەھەشدا ھۆكاري تر ھەيە يان نا؟ ئايا خودى وشەي مردن لە ترسى ئىمە بەرپرس نىيە، ئەويش بە بىيانى واتاوا تەداعىگەلىك كە لە مىشك و زەينى ئىمەدا دروستى دەكەت؟ تكايە سەرنجىبدەن، چونكە لە ئەنجامى ئەم سەرنجدا نەدەبىن شتىك لەم كىشەيە دەكەۋىتەوە. وشەي (مردن) خودى مردن نىيە، بەلام سەربارى ئەمەيش ئەم وشەيە واتاي زۆر گەورەي بۆ ئىمە ھەيە، وانىيە؟

پرسىاركەر: وشە ئاماژە زىمنى قەتعىيەت و تەواوى لەخۆدەگرىت.

كىريشنا مۆرتى: بەلى، ھەروەھا ئاماژە زىمنى تەواوىيەتى ترسە نەزادىيەكان، ترسە چىنایەتى و فەردىيەكان. زەينى ئىمە نەك تەنبا بەھۆى ئەو وشەيەوە، بەلکو بەھۆى چەندىن وشەي وەكى، كاپېتالىزم، فاشىزم، شەپو ئاشتى و زۆر وشەي ترەوە راھاتووە. وشەكان سىمبول، تەسەورات، خەيالات بايەخىكى زۆر سەربىران بۆمان ھەيە، تەنانەت زۆر تر لە واقىعىيات. لەبەرئەوهى ئىمە بەبى وشەكان ناتوانىن بىرېكەينەوە. وشە بۆچۈن و سىمبولە، بىر؛ فۆنەتىكىكە، سىمبولسازىيەكە، تەخە يولبازىيەكە و تۆمەنھەلەدەستىت. ئەگەر ئىمە تەسەوراتى سىمبولەكان يان وشەگەلىكمان نەبووايە، ھىچ بىرەوەرېيەكىشمان نەدەبۇو. بەپىي ئەمە ئەوە حەقىقەتى مردن نىيە كە ئىمە لىيىدەتسىن، بەلکو ئىمە لە وشەي مردن دەترسىن. ئىمە ھەستدەكەين ترس كاتىك دروستدەبىت كە زەين عادەتى كردىت بە يەقىن و دلىنايىي، روبەرۇي نايەقىن بېتىتەوە. بە دەربىرىنىكى تر، مىشك كە خۆي بەرئەنجامى زانىن و رابوردووە، روبەرۇو نەزانىن و ئايىنە دەبىتەوە.

ئىستا پرسىارى دواي ئەمەيە، ئەگەر ئىمە بەو ھەستەي بە ترس ناودىرى دەكەين نەمانوتايە (trs)، ئايا ھەر لە بىنەرەتەوە ترسىكى ئاوا بۇونى دەبۇو؟ ئايا ھەست بەبى وشەي (بۇون) بۇونى ھەيە؟

پرسىاركەر: وشە تەنبا نازناوىكە بۆ ھەست، ئىمە ملکەچىن ناوىك بە ھەست بېھخشىن. ئەمە تەنبا رېڭايەكە بۆ دىيارىكىدىنى ھەست.

كىريشنا مۆرتى: كاتى ئىمە ترس لە مردن لەبەرچاودەگرىن، ئايا يەكەمجار ھەست دىت يان وشە؟ ئايا وشە ھەست دروستدەكەت يان ھەست سەربەخۆيە لە وشە. ئەم مەسەلەيە يەكجار گرنگە و ئەگەر بە قوللاي ئەم مەسەلەيەدا رۆبچىن شتىكى گرنگ دەبىنин.

كاتى ئىمە لەگەل ھەقىقەتى مردن روربەرۇوين، ناوىكى پى دەبەخشىن. ناو؛ ھەستى نايەقىن بە ئىمە دەبەخشىت كە حەزمانلى نىيە و دوچارى ترس و تۆقىنمان دەكەت، ئىستا مردن شتىكى تازەيە، ھەقىقەتى مردن روبەرۇونەوەيەكى نوئىيە، بەلام سەربارى ئەمە ھەرئەوهەندى ناوىكى دەدەينى، دەيکەين بە شتىكى كۆن. ھەر كاتى مىشك ھەقىقەتىكى تازە يان رۇداوىكى نوئ و ھەستىكى نوئ بەدەستدەھىنن، يەكسەر ناوىكى لى دەنپىت، دىيارىدەكەت و پىناسەيدەكەت. لەبەرئەوهى ئىمە

پیمانوایه ئەمە تاکە رېگە پەيردنى ئىمەيە بە شتەكان، واتە گۇرپىنى شتىكى نوى بۇ شتىكى كۆن. ئەمە تەنبا شىۋازىكە كە مىشك كارى پىدەكتەن، ئەمە تەنبا كارىكە ئىمە بى سى و دوو ئەنجامى دەدەين. پەنگە ئەم كارە لائيرادىيانە بىت، بەلام بەھەر حال ئەمە كاردانەوهى ئىستاي ئىمەيە، مىشك ناتوانىت دەربارە (نوى) بىركاتەوهە، بەم پېيە ھەميشە لە چوارچىوهى (كۆن)دا لېكىدەداتەوهە. بىركىرىنەوە پروسەيەكى فۆنەتىكمەندە، وايە يان نا؟ كاتى ئىمە بەھۆي ھەقىقەتىكەوە كە بە مەرگ ناوى دەبەين دوچارى بەركەوتىن دەبىن، بەبىركىرىنەوە لە بارەي ئەوەوە كاردانەوهە پىشان دەدەين و ئەو زاراوه پېيانە ترس دروستەكتەن.

ئىستا كىشەكە ئەمەيە: ئايا بوارى ئەو ھەيە كاتى ئىمە بەھۆي ئەو شتەوە كە ناوى (مردن)مان لىناواه و داواى بەربەرە كانىيمان لىدەكىرىت، ھىچ كاردانەوهىكى لەفزى پىشان نەدەين؟ پرسىاركەر: من دەلىم نە .

كىشنا مۆرتى: ئەگەر ھەولت نەداوه چۆن دەلىي (بەلى) يان (نەخىر)? كاتى من پرسىارىكى ئاوا لە ئىوھ دەپرسم، ئىوھ لەلایەن شتىكەوهە بانگھېشتى بەربەرە كانىكىرىن دەكىرىن و كاردانەوهى ھەنوكەييتان ئەوھىيە كە ھەولبەن وەلامىك بەۋزىنەوهە، مىشكىتان دەستبەكارەدەبىت و يەكسەر و شە دەردەپەرىتە دەرەوە. تىكادەكەم بىروانە مىشكىتان و بىبىن كاتى شتىك لە ئىوھ دەپرسن كە نايزانى، مىشك بىدەنگ نامىننەتەوهە، بەلكو ھەولەدەت پەي بە (نوى) بەرىت و بى پسانەوه بۇ بەدەستھىنانى وەلامىكى دروست دەگەرىتەوه بۇ لەپەرە كۆنەكانى يادھەورى. پرسىاركەر: ئاكامى لۇزىكىيانە بەلگەھىنانەوهەكى ئىوھ وەستانى پروسەي بىرە.

كىشنا مۆرتى: تىكادەكەم ورياي ئەو بن ئەم بەلگەھىنانەوهەيە لۇزىكىيانە نىيە، بەلكو پوانىننىكى پراكىتىكى واقىعىيە. ئەگەر ئىوھ تاقىيەكەنەوە دەبىن چى رۇدەدەت. كاتى مىشك رووبەرۇو شتىكى نوى دەبىتەوە كە ھىچ وەلام و وشەيەكى بۇي نىيە، بىدەنگ دەبىت. كاتى ئىمە شتىكى تەواو تازە دەبىنن كە جىاياناكەينەوە و ناتوانىن بەھۆي شتىكەوهە كە پېشتر زانىومانە بىناسىن، ناوى لى نانىن، بەلكو تەنبا تەماشى دەكەين، تا تىبىگەين ئەو شتە چىيە و لەودا چوارچىوهى سەرنجى ھۆشىيارانە، ھىچ جۆرە زمانەوانىيەك بۇونى نىيە، ھەرئەوندە دەستبەكەين بە لەفزمەندى ھەر تاقىكىرىنەوهەيەك لە تازەبى دەوەستىت و كۆن دەبىت، وايە يان نا؟

پرسىاركەر: ئەگەر تاقىكىرىنەوهەكە تەواو تازە بىت، شتىك بۇونى نىيە كە كارى زمانەوانى دەربارە بىرىت؟

كىشنا مۆرتى: بەدلۇنلايىيە، بەم پېيە ئەگەر ئىمە دەربارە مردن كارى زمانەوانى نەكەين، ئەمە مردن شتىكى تازەيە. ئەگەرچى مردن وشەيەكە، بەلام ناوهەرۆكى ئەو وشەيە و چۈنۈھەتى مەرجەندبۇونەكەلى دەردەچىت، لە حالەتەدا دەتوانىن تەماشى مەردن بکەين. ئىستا ئەو مەردا زەينىيە كە بەھۆي نوييە ناچار بە بەربەرە كانى دەبىت، بەلام كارى زمانەوانى دەربارە نەكراوه و بى پسانەوه بە تەماشاڭدى بىرەوەرەيە كۆن و لەپەرە كۆنەكان بۇ بەدەستھىنانى وەلامى دروست، كاردانەوه پىشان نادات چىيە؟ ئايا مىشكىكى ئاواش نوى نىيە. شەرتى بۇونە كۆنە تۈرەلەنەتەن، نىكەرانى و جۆش و خرۇشەكان نەماون و لېكۈلەنەوهە و گەپانى كۆتايى ھاتووه، كاتى بەربەرە كانىخوازى نوييە مىشكىش نوييە، ترس لەكۈييە؟

پرسىاركەر: مىشك نوييە، بەلام بەربەرە كانىخوازى تەنانەت بەبى بۇونى يەك ناوىش ھەر كۆنە. كىشنا مۆرتى: مردن تەنبا كاتى كۆنە كە ئىمە دەستنىشانى بکەين و بىناسىن. ئىمە مردن لە پېي وشەكان و مىشكەوهە، كە ھەر ھەمان مەرجەندبۇونى تاکە، دەناسىن. مردن كۆنە، چونكە ھەمۇ ئاماژەكانى ترس، بىر و باوهەر، دلخۇشىدانەوهە و ھەلاتنى لەخۆگەرتۈوه. ئىمە ھەميشە بە زانايىيەوە لە

مردن نزیک بسوینه‌تهوه، جوړی بېرکردنهوهی ئیمه جوړیکی کونه، بُويه ئیمه وک مردن ئه دهستنیشان دهکهين، بهلام ئهگهه رجړه پوانینیکی نويمان هه بیت، ئهگهه به میشکیکی تازه و تهواو دا براو له (کون)وه بهرهو ئه و بیین، شتهکه چیدی ئه و شته نیيه که ئیمه به مردن ناوی ده بهين، بهلکو ره نگه شتیکی تهواو جیاواز بیت.

پرسیارکهه: ههتا ئهگهه ناویکیشی نه دهیني، ده بیت بزانین که خهريکین سهيری چ شتیک دهکهين. کريشنا مورتى: ئهمه هه مان ئه و شته يه که من خهريکم پیشنياري ئهنجامدانی دهکهه. و هرن هه ولبدهنه تا تیگهنه که ئايا ئیمکانی راوهستانی پروسنه لفزمهندی و تهنيا ته ماشکردن بو میشك بونی هه يه؟

ئهگهه میشك بتوانیت کاريکی ئاوا بکات، لهو حالتدها ئايا شتیک که میشك خهريکه ته ماشایدکات و تازه يه، جيابه له خودی میشك، میشكیک که خوشی تازه يه؟ ئايا له نیوان تیکهه لپزان و مشتومر و سهيرکهه ده روانیته مشتومره که نیوان و پولینبهندی هه يه؟

پرسیارکهه: سهيرکهه مشتومره که دروستدکات.

كريشنا مورتى: ئیوه له وهامدانه و هدا زور پله تانه، تکايه ئه و هى من ده یلیم به وشه کانی خوتان ماناكهه لیکمه دنهوه، چونکه لهو حالتدها هه مو مو ماناكهه له دهستدهن.

پرسیارکهه: ئهگهه ئهوانه هه روکيان تازهن لهو حالتدها چونچونی ده توانين بلیین ئهوانه يه کسانن يان جیاواز؟

كريشنا مورتى: ئايا کاتى که زهين نويي، مشتومر، که خوشی نويي، له ده رهوهی میشكداي؟ کیشکه له مهداي، تا ئه و کاتهی ئیمه به راستی ئه وه تاقینه که ينهوه، ئه و شته بچووکترین مانای بومان نیيه.

ئه وهی نويي مردنی نیيه، چونکه به رده وام له حالي (بوون-شدن) دا يه و هرگيز (کون) نيه، هر بويه تهنيا (کون)ه که له به کوتایيگه يشن ده ترسیت. ئهگهه ئیمه به شیوه يه کی قوول به کروکی ئه مه سه لانه دا برؤینه خواري، ده بینین میشك نه ک تهنيا ده توانیت له ترسی مردن ئازاد بیت، بگره ده توانیت له هه مو شیوه کانی ترس رزگاري بیت.

تیبینی: ئه م گفتوجویه و گفتوجوکانی (من له مردن ده ترسم مردن چيي، بُوچی له مردن ده ترسین، تا له کات و ئه وين تینه گهين له مردن تیناگهين) لهم سه رچاوه فارسيي وه و هرگيراون: مرگ، کريشنا مورتى، چاپ اول 1377 هجري شمسى، انتشارات بهنام، 91-98، لندن 12 جون 1962، ترجمه: مرسدہ لسانی.

من له مردن ده ترسم، مردن چيي؟
ثارناسى 17 ئى زانويي 1954

پرسکهه: من له مردن ده ترسم. مردن چيي؟ چونچونی ده توانم ترس له مردن له خومدا بکوشم؟

كريشنا مورتى: پرسیارکردن زور ئاسانه، هیچ وهلاميکي "بهلى" يان "نه خير" بو زيان بونی نیيه، بهلام هزري ئیمه خوازيياری ئه "بهلى" يان "نه خير" يه، له به رئه و هى بهو جوړه په روه رده کراون که بير له چي بکنه وه نه ک له وهی چونچونی پهی به شته کان بهرن و چونچونی ديارده کان ببین. کاتى ده لیین "مردن

چییه و چونچونی ده توانم لیی نه ترسم؟ له راستیدا خوازیاری فورمول و پیناسه‌گه لیکین، به‌لام هرگیز نازانین چونچونی له په‌یوهند به گرفت و کیشیه‌که و بیربکه‌ینه‌وه.

روخسنه‌ت بدنه با پیکه‌وه بزانین: ئایا ده توانین دهرباره‌ی گرفت و مه‌سله‌یه‌کی و هکو (ترس له مردن) بیربکه‌ینه‌وه؟ مردن چییه؟ نه‌مان و راوه‌ستانه له بوون، يان به دهربینیکی تر به‌کوتاییگه‌یشتنه. ئیمه ده زانین که دواجار کوتاییه‌ک هه‌یه. ئیمه هه‌موو روزئی ئه‌م راستیه له چوارده‌وری خومندا ده‌بینین. له‌گه‌ل ئوه‌شدا نامانه‌ویت بمرین. "من" هه‌مان ئه‌و پروسه‌یه‌یه که ده‌لیت "من" خه‌ریکم بیرده‌که‌مه‌وه، من خه‌ریکم زانستی خوم تاقیده‌که‌مه‌وه. "به‌دهربینیکی تر" من "ده‌لیت ئه‌و شتانه‌ی چاندومن و ئه‌و شتانه‌ی له‌برامبه‌ریاندا به‌ره‌ه‌لستی ده‌که‌م، هه‌روه‌ها که‌سایه‌تی، ئه‌زمون، زانینی وردو راشکاو، توانا، جوانی وجه‌مال، به کورتییه‌که‌ی ده‌مه‌ویت هه‌موو ئه‌مانه بپاریزم و نامه‌ویت ئه‌مانه ته‌واوبن. من ده‌مه‌ویت به‌رده‌وام بم، من هیشتا کوتایم نه‌هاتووه، من نامه‌ویت به‌کوتایی بگه‌م، به‌لام له‌گه‌ل ئوه‌شدا کوتایی هه‌یه. به‌لگه‌نه‌ویسته هر ئورگانیزمی که له‌حالی کارکردن‌دایه ده‌بیت به‌کوتایی بگات، که‌چی میشکی من شتیکی له‌م چه‌شنه قبولناکات. له‌برئه‌وه ده‌سته‌که‌ین به‌داده‌ینانی جوره باوه‌ریک و جوره به‌رده‌وامییه‌ک. من ده‌مه‌ویت ئه‌م باوه‌رو به‌رده‌وامییه و هرگرم له‌برئه‌وه‌ی ئه‌و تیوری و هه‌لومه‌رجانه‌م کامل‌کردوه که تیایاندا به‌رده‌وامیم هه‌بی. یه‌کی له تیوری‌بیه‌کان ئه‌مه‌یه که دوونایدوون بوونی هه‌یه. ئیمه له‌و باره‌یه‌وه چه‌له‌حانی و ده‌مه‌قالی ناکه‌ین که ئایا به‌رده‌وامیتی يان سه‌رله‌نوی زیانه‌وه بوونی هه‌یه يان نا؟ گرفتی ئیمه ئه‌مه نییه. گرفته‌که ئه‌وه‌یه ته‌نانه‌ت ئه‌و کاته‌ش که ئه‌م باوه‌رہت هه‌یه دیسان هر ده‌ترسیت. چونکه سه‌رباری هه‌موو ئه‌م قسانه هیچ یه‌قینیک بوونی نییه، به‌لکو هه‌میشه نه‌بوونی یه‌قین له‌ثارادایه. له‌برئه‌وه‌ی هزر به‌ناسینی کوتایی و ترسان، تا ئه‌وجییه‌ی که ده‌شیت؛ به زیانه‌وه دلکیت و هه‌رجی زیاتر به‌دوای هیورکه‌ره‌وه‌کاندا ده‌گه‌ریت. میشک، هه‌روه‌ها باوه‌ری به‌به‌رده‌وامی زیان له دواي مردنیش هه‌یه. ئیستا با بزانین "به‌رده‌وامیتی" چییه؟ ئایا به‌رده‌وامیتی پیویستی به کاته، کات نه‌ک و هک کاتی روزمیری، به‌لکو مه‌به‌ست له کات و هک یه‌ک پروسه‌ی ده‌روونناسییه؟ من ده‌مه‌ویت به‌زیندوویتی بیشکیه‌وه له‌برئه‌وه‌ی پیموایه زیان پروسه‌یه‌کی "به‌رده‌وام" بیکوتاییه. میشکی من هه‌میشه به بیانوی هیواداربوون به به‌رده‌وامی له حالی زیادکردن و پاشه‌که‌وتکردن‌دایه. له‌برئه‌وه‌یه میشک له چوار چیوه‌ی کاتدا بیرده‌کاته‌وه‌و ئه‌گه‌ر بتوانیت له کاتدا" به‌رده‌وامی" هه‌بیت، ئه‌وه ئیتر ناترسیت. له‌ناوچوون چییه؟ به‌رده‌وامی پیناسه‌ی ئه‌و شتیه‌یه که ئیمه به‌(نه‌فه‌وتان)ی ده‌زانین. "من" له ئاستگه‌لیکی بالاترا - ئیوه ئومیدی ئه‌وه‌تان هه‌یه که (من) به‌دلنیاییه‌وه به‌رده‌وام ده‌بیت، به‌لام "من" تا ئیستاش له چوار چیوه‌ی بیردایه. ئایا وانییه؟ ئیوه بیرتان له‌م شته کردوت‌وه و هه‌رچه‌ندیکیش مه‌زننه بکهن ئه‌و "من" ه بالاترو چاکتره، به‌لام هیشتا به‌ری بیرکردن‌وه‌یه و له ئه‌نجامدا شه‌رتی بووه و له‌دایکبووی کاته، تکاده‌که‌م ته‌نیا دواي لورثیکی ئه‌و شته مه‌که‌ون که ده‌یلیم، به‌لکو هه‌موو ماناکانی ببینن. مردن قبول‌نکردن له و ته‌زای کات نه‌بووه، بؤیه له و ته‌زای میشک یا شتیک نییه که له‌دایکبووی حه‌زو خواست و ترس و ئاره‌زووه‌کانی من بیت. مرۆڤ سه‌یرده‌کات زیان کوتاییه‌کی هه‌یه، ئه‌ویش کوتاییه‌کی له‌ناکاوه. ئه‌وه‌ی دوینی ده‌ژیا ده‌شیت ئه‌مرۆ نه‌ژی و ئه‌وه‌ی ئه‌مرۆ ده‌ژی ده‌شیت سبه‌ینی نه‌ژی. بیکومان زیان کوتایی هه‌یه و ئه‌مه‌ش راستییه‌که، به‌لام ئیمه نامانه‌ویت دان به‌مهد ا بنیین. ئیوه جیاوازن له دوینی، شتگه‌لیکی جیاواز و هه‌مه‌چه‌شن، په‌یوه‌ندییه جوراوجوره‌کان، په‌رچه‌کرداره‌کان، پیویستیه ناچارییه‌کان، به‌ره‌ه‌لستیه‌کان، کاریگه‌رییه‌کان يان "ئه‌وه‌ی بwoo" ده‌گورپیت يان کوتایی پیدده‌هینیت. مرۆڤیک که به‌پاستی داهینه‌ره ده‌بیت کوتاییه‌کی هه‌بیت و که‌سیکی وا داهینه‌ر ئه‌م کوتاییه قبول‌دکات، به‌لام ئیمه ئه‌مه قبول‌ناکه‌ین، له‌برئه‌وه‌ی هزری ئیمه به پروسه‌ی کوکردن‌وه راهاتووه. ئیمه ده‌لیین "ئه‌مرۆ من ئه‌مه

فیربووم و دوینیش ئەمە فیربووم. "ئىمە تەنیا لە چوارچىوهى كات و درىزهدان بەبەردهوامىدا بىردىكەينەوە. ئەگەر لە چوارچىوهى درىزهدان بەبەردهوامىدا بىرنهكەينەوە، ئەوا كۆتايىو مردن بۇونيان دەبىت. لەبەرئەوە ئىمە شتەكان بە رۇونى و بە جۇرىكى راستەوخۇو بە ھەمان سادەيى كە "ھەن" دەبىنин. ئىمە دان بە راستىي كۆتايىدا نانىن، لەبەرئەوەي ھزرى ئىمە بىر لە بەردهوامىبهخشىن و گەپان بەدواتى سەلامەتىدا دەكتەوە، ئەمنىيەت لە نىو خىزان، لە دارايىدا، لەپىشەكەمان و لە ھەموو ئەو شتانەدا كە ئەنجامىان دەدەين. ھەر بۆيە دەترسىن. تەنیا ئەو مىشكەي كە ئازاد بىلە "بەدەستەھىنانى ئەمنىيەت" و ئازاد بى لە "ئارەزوو بەرددەوامىي" و ئازاد بى لە پرۆسەي "درىزهدان" و مردن قبولكەرى دەناسىت، بەلام مىشكى كە بەدووی مردن قبولكەرى تاكەكەسييەوەي، واتە ھەمان ئەو "منەي" كە دەيەويت بەرددەوام بىت، ھەرگىز ئەو شتە ناناسىت كە ناوى مردن قبولكىرنە. ھزرى وا ھەرگىز مانى ترس و مردن نەناسىيە و ناتوانىت پى بنىتە ئەودىيى ئەوەوە.

بۆچى لەمردن دەترسىن؟

گفتوكۇ لەگەل خويىندكاران، لە راجقات، 22 ژانىيى 1954

پرسياركەر: بۆچى ئىمە لە مردن دەترسىن؟

كىريشنا مۇرتى: ئاييا تۆيەك، كە دەلىي "بۆچى لە مردن دەترسىن؟" دەزانى مردن چىيە؟ تو گەلايەكى سەوز دەبىنى، ئەو گەلايە بەدرىزايى ھاوبىن ژياوه، لەبەر بادا سەماي كردوه و تىشكى خۆرى وەرگىرتووه، باران بەسەريا باريوه و خاۋىنى كردۇتەوە، كاتى زستان دەگاتە بەرەوە، دەۋاڭى و دەمرىت. مەلى سەر چىش جوانە، بەلام ئەوېش دەمرىت. تو جەستەي مەۋەكانت بىنیوھ كە بەرەو روبار دەبرىن تا تىايىدا بىنۈررىن. كەواتە دەزانى مردن چىيە، ئەي بۆچى لىيى دەترسى؟ لەبەرئەوە تۆش وەك گەلايەك و بالىندەيەك دەزىت، نەخۆشى يان پوداۋىكت بۇ پىشىپت ئىتىر تۆش كۆتايىت دېت. بۆيە دەلىي "دەمەويت بە زىندىويى بىنېمەوە، دەمەويت چىزۋەربىگرم، دەمەويت ئەو شتەي كە بە ژيان ناو دەبرىت لە خۆمدا درىزەي بى بەدم" بەپىي ئەمە ترس لە مردن، ترسە لە بەكۆتايى گەيشتن. وايە يان نا؟ يارى كريلىكت، چىز وەرگىرن لە تىشكى خۆر، بىنىنى دوبارەي روبار، لەبەركردىنى جل و بەرگى كۆن، خويىندەوەي كتىب، بىنىنى بەرددەوامى دۆست و ھاۋى ئەرىپەكان، ھەر ھەموويان كۆتايىان دېت، كەچى لە مردن دەترسن.

ئىمە بە ترس لە مردن و زانىنى ئەوەي كە مردن مەسەلەيەكى لەچارنەھاتووه، بىرلەوە دەكەينەوە كە چۈنچۈنى بچىنە ئەو دىيۇوي مردنەوە (واتە باز بەسەر مردىدا بەدەين و تىپەپەرىنەن - وەرگىر كوردى). ئىمە تىۋر و بىرددۇزگەلىكى جۆراوجۆرمان ھەي، بەلام ئەگەر بىزانىن چۈنچۈنى تەواوبىن، ئەوا چىدى ترسىك بۇونى نىيە. ئەگەر ئىمە بىزانىن كە چۈنچۈنى ھەموو پۇزىك بىرین، چىدى ترسىك بۇونى نىيە. لەم قىسەيە تىدەگەي؟ ئەم مەسەلەيە تۆزىك نامۆيە. ئىمە نازانىن چۈنچۈنى بىرین، چونكە ھەمېشە لە حالى كۆكىرنەوە و كۆكىرنەوە و كۆكىرنەوەداین. ئىمە ھەمېشە لە چوارچىوهى سېبەينىيەكدا بىرددەكەينەوە: "من ئەمەم و دەبىم ئەوە". ئىمە ھەرگىز لە پۇزىكى تەواودا نىن. ھىچ كاتى وەها نازىن كە بىلىت تەنیا يەك رۇشمان بۇ ژيان لەبەرددەستدایه. دەزانىت باسى چى دەكەم؟ ئىمە ھەمېشە لە سېبەينى يان لە دوينىدا دەژىن. ئەگەر كەسىك بە تۆي بوتايى رىك لەمرودا دەمرىت چىت دەكرد؟ ئاييا ئەو پۇزەت بە بى كەمۈكۈپى و بەتىرۇتەسەلى بەسەر نەدەبرد. ئىمە يەك پۇزى بى كەمۈكۈپى و تەواوى نازىن. ئىمە ھىچ كاتى ستايىشى ئەو پۇزە ناكەين كە تىايىداین. ھەمېشە بىر لەوە دەكەينەوە كە بەيانى پوودەدات، پىموابايە ئىمە بىر لەو يارى كىلىتىيە دەكەينەوە كە بېيارە بەيانى تەواوى بکەين، بىر لە

تاقیکردنەوەیەک دەکەینەوە کە بپیارە تا شەش مانگى تر تەواوبىت. ئىمە بىر لەوە دەکەینەوە کە چۆنچۇنى چىز لە خواردنەكانمان وەربىرىن و بپىارە چ جۆرە جل و بېرىگىك بىرىن و هتد - بەھەر حال
ھەمىشە دوينى و سبەينى لەمېشىماندان، بۆيە ھەرگىز نازىن، بەلكو ھەمىشە سەبارەت بە مردن بە
واتايەك لە واتاكان سەھوين.

ئەگەر ئىمە يەك پۆز بەتەواوى بىزىن و لەگەل ئەو پۆزەدا تەواوبىن، پۆزىكى تر دەستپىيەكەين وەك
ئەوهى ئەم پۆزە، پۆزىكى نۇئ و تازە بىت، ئەوا لەو حالەتمەدا ترس لە مردن بۇونى نىيە. جوانى، تەنبا
لە مردىنى ھەموو رۆزىكىدا لەگەل ھەموو ئەو شتانەى كە بەدەستمان ھىنناوه، بە ھەموو زانست و
بىرەوهرى و ھەولەكانىيەوە و ھەلۇنەگرتىيان بۆ پۆزىكى ترە؛ بۇونى ھەيە. بە دەربىرىنىكى تر ئەگەرچى
كۆتاپايەك ھەيە، بەلام سەرلەنۈئ ژيانەوەيەكىش ھەيە.

تا لەكەت و ئەويىن نەگەين، لەمردن ناگەين.

ھەز دەكمەم دەربارەي كات و مردن، ھەروەها ئەو شتەيش كە بە ئەويىن ناۋىدەبەين بدويم. ئىمە
كارىكمان بە ئايدياكان نىيە. ئايدياكان، بېرۇباوهرى پىكخراون و كىشە دەرەونىيە قوولەكانى ئىمە
چارەسەرناكەن. ئەوهى كە دەرەونى ئىمە پاڭدەكتەوه، رووبەپووبۇنەوەي ئەوانەيە، ئەويش نەك لە
پىيھىجاب و پەرەدە بىرەوه، بەلكو لە پىگەي پەيوەندىي پاستەوخۇ و زىندووهو لەگەل ئەوانەدا.
بەدەربىرىنىكى تر لەرىي ھەستىردن و بىنېنى بەكردەوهى راستى (ھەقىقەت) وە. بەرای من مروف
دەبىت لە پۇي سۆزدارىيەوە لەگەل پاستىدا لە پەيوەندىدابىت نەك بەدىدىكى سانتىمانتائىانە
(ئىحساساتى). ئەگەر ئىمە پشت بەبىر بېستىن، ئەوا ھەرچەندىكىش بىر زىرەك و باش پىكخراو و
خويىندەوار و لۆزىكى و خاونەن ئەقلەتكى دروست بىت، دىسان كىشە دەرەونىيە كانى ئىمە چارەسەرناكات،
چونكە ئەوه بىرە تەواوى كىشە كانى بىرى خولقاندۇوە. مروقىك كە سەرجەم كىشەيە مردن دەخاتە ژىر
لىكۈلەنەوە و پېشتگۈيى ناخات، مەحكومە بەوهى تىيگات كە بىر چۆنچۇنى كاتى خولقاندۇوە و دەبىتە
مايەي پىگرى بۆ پەيرىن بە مانا و بايەخ و قولايى مردن.

زوربەمان لە مردن دەتسىن و ھەولۇدەدەن بەھۆى لۆزىكتاشىنەوە يان بەھۆى خۆبەستنەوە
بەبېرۇباوهرى جىاواز جىاوازى لۆزىكى و نالۆزىكىي دەستىركى بىرەوه لەو ترسە ھەلبىيەن. بەرای من
رۇچۇن بەقولايى مردىندا پېيىستى بەھزرىكە كە نەك تەنها لۆزىك و ماقاوۇل و ھۆشمەندانەيە، بەلكو
دەتوانىت پاستەوخۇ بەروانىتە پاستىو، مردن بەو شىوەيە بېنېت كە ھەيە، نەك ئەوهى بەھۆى ترسەوە
نابووت بۇوبىت.

بۇ تىيگەيشتن لە مردن، دەبىت لە كات تىيگەين. مەبەستم لە كاتى سەعات يان رۇزىمىرى نىيە، چونكە
ئەمە مەسەلەيەكى سادە و مىكانىكىيە. من دەربارەي كاتى دەرەونى دەدويم: گەپانەو بۇ دوينى
بېشومارەكان، بۆ ھەموو ئەو شتانەى زانىومان، ھەستمانپىكىردىوون، چىزمانلىيۇرگەرتوون،
كۆمانكىرىدونەتەوە و لە بىرەوهريدا عەمبارمان كردون. بېرەپەنەوەي كاتى راپردوو، شىوە و شەمايلى
كاتى ئىستامان دىيارىدەكەت كە لەسەرەوەختى خۆيىشى دا پەرەدەستىنەت.

ھەموو ئەم پرۆسەيە، كاتى دەرەونى و بىر تىايىدا ئەسىرە، بىر بەئەنجامى دوينىيە كە لەمپۇوە بۇ
سبەينى درېژەبىتەوە. بىرى ئايىنە لەلايەن راپوردووهو مەرجەندىكراوه. راپوردوو لەشتگەلى
دروستبووه كە ھزرى خودئاگا، لە قوتابخانە خويىندویەتى، ئىشىك كە بەدەستىيەنناوه، زانىارىيەكى

هونه‌ری که دهستیخستووه و هتد، دواجار له هه‌موو ئه و شتانه‌ی که بهشیکن له پروسنه‌ی میکانیکی بیره‌ینانه‌وه، به‌لام رابوردوو له زانستی دهروونی و لهوهی که مرۆڤ تاقیکردنده‌وه و له‌سه‌ریه‌ک که‌گه‌بکردوون، ئه‌و یاده‌وه‌ریبانه‌ی که به‌جوریکی قوول له‌ناخودئاگا خۆی حه‌شارداوه، دروستبووه. زۆربه‌مان هه‌لی لیکولینه‌وه‌ی ناخودئاگای خۆمانمان نییه. ئیمە زۆر گرفتار و سه‌رقاچی کیشە پۆژانه‌بیه‌کانین. له‌بهرئه‌وه ناخودئاگا، نیشانه و ئاماچه‌گه‌لیکی جۆراوجۆرمان بهشیوه‌ی خهون پیشانده‌دات و له‌مروووه‌وه خهونه‌کان پیویستیان به‌ده‌برپین و لیکدانه‌وه هه‌یه.

هه‌م پروسنه‌ی خودئاگا و هه‌م پروسنه‌ی ناخودئاگا هه‌ردووکیان کاتی ده‌روونین. کات و‌کو زانست، و‌کو ئه‌زمون، و‌کو ماوهی نیوان (ئه‌وهی هه‌یه) و (ئه‌وهی ده‌بیت)، کات و‌کو ئامرازیک بو گه‌یشن و به‌ده‌سته‌ینانی سه‌رکه‌وتون و پازیبیون و هززی خودئاگا، له‌لایهن ناخودئاگاوه شیوه‌ی و‌رگرتووه و په‌بیردن به‌هۆکاره شاراوه‌کان، ئامانچ و جه‌بره ناخودئاگاییه‌کان کاریکی زۆر دژواره. له‌بهرئه‌وهی ئیمە ناتوانین له پیگه‌ی هه‌ولی خودئاگایانه‌وه پیگه‌ی خۆمان به‌رهو ناخودئاگا بکه‌ینه‌وه. ئیمە ده‌بیت له پیگه‌ی نه‌فیکردن‌وه‌یه‌وه له ناخودئاگا نزیکبینه‌وه، نه‌ک له پیگه‌ی پروسنه‌ی پۆزه‌تیقی راچه و شیکار، چونکه شیکارکه‌ر له‌لایهن بیره‌وه‌رییه‌کانییه‌وه مه‌رجبه‌ندبووه و ته‌رزی بینینی ئیجابیانه‌ی ئه‌و بو شتیک که نایزانیت و ئاگاداریی ته‌واوی له‌باره‌وه نییه، با‌یه‌خیکی که‌می‌هه‌یه.

به‌هه‌مان شیواز ئیمە ده‌بیت له‌گه‌ل مردندا مامه‌له‌یه‌کی سه‌لبیمان هه‌بیت، له‌بهر ئه‌وهی نازانین چییه. ئیمە مردنی که‌سانی ترمان دیووه‌وه ده‌زانین له پیگه‌ی نه‌خۆشی، پیری و فه‌وتانه‌وه رۆژیک مردن به‌رۆکمان ده‌گرئ. ئیمە مردن به‌هۆی کاره‌ساتی ئوتومبیل و مردن به‌مه‌بېستی پیشوه‌خت (خۆکوژی و‌رگیکی کوردی) ده‌ناسین، به‌لام به‌پاستی نازانین مانای مردن چییه. په‌نگه ئیمە لۆژیک بو مردن بتاشین و، به‌بینینی ئه‌و راستییه‌ی که ته‌مه‌نی پیری هه‌یه و خه‌ریکه نزیکدەبیت‌وه (پیری‌بوونی جه‌سته‌یی، له‌ده‌ستدانی بیره‌وه‌ری و هیتر) به‌خۆمان بلىّین که "ژیان" له‌دایکبوون و پیگه‌یشن و داپزینه، له‌بهرئه‌وه کۆتاپیه‌هاتنى پیکه‌اته‌ی جه‌سته‌بی، مه‌سەله‌یه‌کی له‌چارنە‌هاتووه، به‌لام وتنی ئه‌م رسته‌یه نابیت‌هه مایه‌ی تیگه‌یشتیکی قوول له‌مه‌ر مردن.

ده‌بیت مردن هه‌روه‌کو ژیان مه‌سەله‌یه‌کی نائاسایی بیت. ژیان دیاردەیه‌کی ته‌واو و پیگه‌یشت‌وه، خه‌م، ئازار، خه‌فت، سۆز، خۆشی، ئایدیا پوچه‌کان، سه‌رودت و سامان، ئیره‌بی، ئه‌قین، هه‌زاری و ته‌نیایی - هه‌مو ئه‌مانه ژیانن و بو په‌بیردن به مردن ده‌بیت په‌ی به‌هه‌موو ژیان به‌رین، نه‌ک به‌شیکی بگرین و ته‌نیا له‌گه‌ل ئه‌و به‌شده‌دا بژین، هه‌روه‌کو زۆربه‌ی کات واده‌که‌ین. له‌هه‌ناوی په‌بیردن به‌ژیاندا، په‌بیردن به‌مردن خۆی حه‌شارداوه، چونکه ئه‌م دوواانه لیکتى جودا نین. ئیمە کاریکمان به‌ئایدیاکان یان بیروباوه‌رەکان نییه، چونکه ئه‌وانه هیچ شتى چاره‌سەرناكەن. مرۆشقیک که ده‌زانیت مانای مردن چییه، مرۆشقیک که به‌کرده‌وه ئاگایی هه‌بیت. به‌ده‌ربریزیکیتر، مرۆشقیکی وايی مه‌حکومه به‌وه‌ی که هه‌موو ده‌شبیت له‌باره‌ی مردن‌وه ئاگایی هه‌بیت. ناتوانن هه‌موو رۆژیک بمن، ئه‌گه‌رچى سات له دواى سات گۆرانکاری ده‌روونی هه‌یه. من ده‌باره‌ی مردنی ده‌روونی ده‌دویم. ئیمە ده‌بیت به هه‌موو ئه‌و شتانه‌وه بمرین که و‌کو ئه‌زمون و زانیارییه‌ک کۆمانکردونه‌ته‌وه، هه‌روه‌ها له‌گه‌ل هه‌موو ئه‌و چیز و ئازارانه بمرین که ده‌يانناسین.

له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا زۆربه‌مان نامانه‌ویت بمرین، چونکه له‌زیانمان را زین. ژیانی ئیمە زۆر ناشیرین و که‌مبایه‌خ و سووکه و په‌ له ئیره‌بی و شه‌پی به‌ردەوام. ژیانی ئیمە نه‌گه‌تییه‌که له‌گه‌ل ئه‌و پزیسکانه‌ی که جاروباریک له هه‌زان و خۆشییه‌وهن و ته‌نیا ده‌بنه بیره‌وه‌رییه‌ک. به‌هه‌مان شیوه‌ی مردنی ئیمەش به‌دبه‌ختییه‌که، به‌لام مردنی پاسته‌قینه واته مردنی ده‌روونی له‌گه‌ل هه‌موو ئه‌وه‌ی که

دهیناسین. به دهربیرینیکی تر، واته بونی توانای رووبه رووبونه وهی سبهینی بهبی ئهوهی بزانین ئه و سبهینیکی هه لقولاوی خهیال و ودهم نییه. زوربهی مرؤفه کان له مردن دهترسن، له برهئه وه باوهريان به دونايدون و نويبيونه وهی زيان هيئاوه، يان گريمان بهشيوه يه کي ترى باوهره وه لكاون، بهلام مرؤفيک که به راستی دهیه ویت له مانای مردن تېگات کاری به باوهره وه نییه. هه بونی بيروباوه دهواتای پېنه گېيشتنی دهروونی. ئیوه بو پېيردن به مردن، ده بېت بزانن چونچونی له پووی دهروونیکی وه بمن.

نازانم تا ئیستا هه ولتاناوه به شتانه وه بمن که زور لیتان نزيکه و ههستی چېزیکی بى ئهندازه تان پېدیده خشیت؟ مردن له گەل ئه و شتهدا وهکو و هرينى گەلايیک له دره ختیک وايه. ئه گەر بتوانن هه رپۇزه و هه ر ده قيقە يه بهم شیوه يه بمن، ئهوا ده زان که كۆتايی کاتی دهروونی مانای چېيە. به راي من بو بديھيئانى هزرىيکى پېگە يشتوو، واته هزرىيک که به راستی ده كۆلتىتە وه، مردن بهم واتاييھ بايەخىكى زورى هه يه، چونکه ليکۈلېنە وه به مانای گەران و توپۇزىنە وهی مەبەستدار نییه. ئیوه ناتوانن له راستی تېگەن، مەگەر ئه وهی که مەبەستتان نەبېت و لەلايەن باوهپو دەمارگىرييە وه مەرجىەندە بوبېت. ئیوه ده بېت له گەل هه موو ئه و شتانهدا بمن - مردن له گەل كۆمەلگە، له گەل ئايىنى رېڭخراو، له گەل ئەشكالى جۇراوجۇر و جياوازىي ئەمنىيە تىدا که هزر پېوهى نووساوه. بيروباوه دەمارگىرى. ئاسايىشى دهروونى مسۆگەردە كات. ئىمە دەبىنин که جىهان لم كۆمەل سەرلىشىۋاوايىيەدا رېدە كات: پەشىوپىي جىهان بونى هه يه و هه موو شتىك بەخىرايى لە حالى گۇراندايى. له گەل ئەمەشدا ئىمە خوازىارى شتىكى نەمر و پايەدارين، هه ربۇيە بەبىرubaوه و ئايدىال و شیوه يه ک له ئاسايىشى دهروونىكى وه دەلكىن و ئەم لكانەش خۆى لە خۆيدا ده بېتە لەمپەر لە بەردهم گەيشتن به راستەقىنە راستىدا.

بو ئاشكارى كەرنى شتىكى نوى، ده بېت بە هزرىيکى پاڭ، تازە، جھىلر و پيسنە كراو لەلايەن كۆمەلگە وه، نزىكى بىنە وه. كۆمەلگە، پېكھاتى دهروونى، ئىرەيى، قەناعەت نەكىردىن، تەماع، پلەوپاپا يەخوازى، دەسەلات و پايەيى كۆمەللىيەتىه و بو بە دەستەتىنانى راستى، مەرۇف ده بېت له گەل هه موو ئه و پېكھاتانەدا بەرىت، نەك مردىنى تېۋرى و ئەبىراكت، بەلکو ده بېت بە كەرده وه له گەل حىرس و ئىرەيى و ههستى زىدە خوازىيدا بەرىت. تا ئه و كاتەى که گەران و بە دواداچۇونى "شتى زورتر" بە هەر شیوه يه ک هە بېت، هىچ جۆرە تېگە يشتن و ئەنجامگىرييە ک لەمەر ئالۇزىيە بى ئەندازە كانى مردن بونى نابېت. ئىمە هەمۆمان ده زانىن، درەنگ يان زوو، له پووی جەستەيىھ و دەمرين. كات خەرىكە تىدەپەرىت و مردن دېتە سۆراغى هەمۆمان، لە بەرئە و دوچارى ترس دەبىن و تىۋەرە كان دادەھېنن و ئىدەگەلىك لەمەر مردن وه سەرىيە كەننېن و لۆژىكتراشى بو دەكەين، بهلام ئەمە تېگە يشتن له مردن نییه.

ئیوه ناتوانن له گەل مردىنى جەستەيىدا بجهنگن. ناتوانن داوا لە مردن بکەن تا پوخسەتتان بەت رپۇزىكى ترىش بزىن. مردن ئامانجىكى رەھايىه. ئىستا، ئايا ناكىيەت بە هەمان شىواز بەبى ئە وھى بېرىسىن بېيانى چيتان بە سەردى، له گەل ئىرەيى و پايەي خوازىدا بمن، واته تەنها بمن؟ ئەمە بەواتاي تېگە يشتن سەرجەم پرۆسەي كاتى دهروونى.

ئىمە بەرده وام لە چوارچىوھى داھاتوودا بېرده كەنھە و لە پووی دهروونىكى وه بو سبهينى بە رنامەرىيىزى دەكەين. من دەربارەي نەخشە پراكىتىكىيە كان قىسەناكەم، بەلکو مەسەلە كە ئە وھى يه که ئىمە لە پووی دهروونىكى و دەمانھە ویت "بەيانى شتىك بىن" هزرى زىرەك ئە وھى كە بوه و ده بېت درېزەپېيدات و زيانى ئىمەش لە سەر بىنچىنە ئەم پەيگىرى و بە دواداچۇونە بىناكراوه. ئىمە بەرئەنjamى يادە وھرىيە كانمانىن، ئه و يادە وھرىيە كانه لە پووی دهروونىكى وھەر خودى كاتە كە يه. ئىستا ئايا دە كرىيەت بەھەموو ئه و پرۆسەي وھە بە ئاسودەيى و بەبى هەول و تەقەلا بەرين؟

ئیوه هەمووتان دەتانەوە لەگەل شتیکی ئازاراویدا بىردن و ئەمەش تارادەيەك ئاسانە، بەلام من دەربارەي مردن لەگەل شتیک دەدويىم كە چىيىكى زۆر و ھەستىكى خۆشى دەرروونى و فراوان بەئىوه دەبەخشىت. ئەگەر ئىۋە لەگەل يادەوەرى ئەزمۇنېكى و روزىنەر و تىگەيشتنەكاننان و ئۇمىد و رازىبۈونە دەرروونىيەكانناندا بىردن، لە حالتەدا رۇوبەررووی ھەستىكى نائاسايىي تەننەيىي دەبنەوە، ھەربۆيە شتىكتان نىيە پېشى پىپەستن. كلىساكان، كتىپەكان، مامۆستاكان، سىستەمە فەلسەفىيەكان چىدى و لەمە زياتر ناتوانن متمانە بەھىچ كامى لەوانە بىرەن، بۆيە دەترىن و كەمقەناعەت و حەسەد و پايەخوازن و بەدوای دەسەلاتەوەن.

بەداخەوھ ئىيمە كاتى متمانەمان بەشتىك نىيە، رۇوتال و رۇكەشبىنمان لى دەردەچىت و بەدوای كەمۆكۈپىدا دەگەپىين، جا لەبەرئەوھى بۆ ئەمۇ دەزىن و دەلىيىن ئەوەندە بەسە، بەلام مەسىلەكە ئەمەيە ھەرچەندىك ھزر زىرەك يان فەلسەفەچىن بىت بەھەمان رادەش زيانىكى روالەتى و پۈچ بەسەرەدەبا.

نازانم ئەوھى كە دەمەوېت بىللىم تا ئىستا تاقىيتانكىردىتەوە يان نا: واتە مردن بەبى پەلەقاژە و لەگەل ھەموو ئەو شتانەوەدا كە دەيزانن، ئەويش نەك بەجۇرىكى روالەتى، بەلكو بەكرەدەوە و بەبى ھىيانەئاراي ئەو پرسىارە كە سبەي چ روداوىك رۇودەدات؟ ئەگەر ئەمە بىكەن دەگەنە ھەستى موعجبىزەئاساي "تەننەيىي" بە ھەرىمى "ھىچ شتىك"، واتە بەشۇينىك دەگەن كە تىايىدا سبەينىيەك بۇونى نىيە، خۆ ئەگەر داخلى ئەم شۇينە بىن، ئەوا چىدى دوچارى نائۇمىدى و دىلساردى و بىھىيوابىي نابىن، بەلكو بەپىچەوانەوە! لەھەمان كاتدا زۆربەمان زۆر تەننەيىن. پەنگە سەرقالىگەلىكى سەرنجراكىش و خىزان و بېرىكى زۆر پارەمان ھەبىت يان لەزانستىكى بەفراروانى ھزرى جىهان بەھەرمەندبىن، بەلام ئەگەر ھەموو ئەمانە وەلابىنېن و بەتەننەيا بىننەوە، لە حالتەدا ئەو ھەستە نائاسايىيە تەننەيىي دەناسن.

بەلام لە ساتىكى ئاوهادا زۆربەمان دوچارى ترس و بىم دەبىن. ئىمە ھەرگىز رۇوبەرروو ئەم تەننەيىي نابىنەوە. ئىمە ھەرگىز بەنىيۇ ئەم بۇشاپىيەدا تىپەرنابىن تا بىانىن چىيە. خىرا پادىق دادەگىرلىكىن، كتىپ دەخويىنېنەوە، لەگەل دۆستاندا دەكەۋىنە قىسەكىردن، دەچىن بۆ كلىسا و سىنەما، مەى دەخويىنەوە، لەبەرئەوھى ھەموو ئەم كارانە پېگاي ھەلاتىمان پىنچىشاندەدەن. خودا، ھەلاتىكى چىزبەخشە، پېك وەكى مەى. كاتى ھزر لە حالتى ھەلاتىدايە، ئىدى نەخوا و نەمەي فەرقىك ناكەن. لە رۇوي كۆمەلناسىيەوە، پەنگە مەيخواردىنەوە كارىكى ناشايىستە بىت، بەلام ھەلاتن بەرەو لاي خوداش زيانى تايىبەت بەخۆي ھەيە.

لەبەرئەوھ مەرۆف بۆ پەيرىدىن بە مردن، دەبىت لەگەل دويىنى و ھەموو يادەوەرى و بىرىنە دەرروونىيەكانى خۆيدا و، لەگەل زمانلوسى، سووكاپەتى، بچوکى و ئىرەبى و ھەسەدەيەكانىيىدا بىرىت، ئەويش نەك ھەر بەقسە يان بەتىپەر، بەلكو بە ئەزمۇنېكى پراكتىكى. مەرۆف دەبىت بەھەموو ئەمانەوە بىرىت. بەدەربېرىنېكى تر، دەبىت لەگەل خۆيدا (بەخۆيەوە) بىرىت. لەبەرئەوھى ھەموو ئەمانە واتە خودى كەسەكە. ئەگەر تا ئىرەكى كارەكە بىن ئەوا بۇتان دەرددەكەۋىت كە تەننەيىيەك ھەيە گۆشەگىرى نىيە، تەننەيىي و گۆشەگىرى دوو شتى جىياوازن، بەلام ناتوانن بەبى تىپەپىن لە رۇوبەرلى گۆشەگىرىيەوە، كە تىايىدا پەيوەندى ئىدى ھىچ ماناپەكى نىيە، بگەنە تەننەيىي. پەيوەندى ئىۋە بەھاوسەرتانەوە، بەمېرىدىتەنەوە، بەكۈرتەنەوە، بەكچتەنەوە، بەھاپىكەنانەوە، بەئىشەكاننانەوە، ھىچ يەكى لەم پەيوەندىييانە، تا ئەوكاتەي كە تەواو گۆشەگىرىن، ماناپەكى نىيە.

من دلىنام كە ھەندى لە ئىۋە ئەو مەيدانە(تەننەيىي) تان تاقىكىردىتەوە، كاتى دەتوانن لېيەوە تىپەپن و بچەنە ئەو دىوييەوە، واتە كاتىك كە لە وشەي "گۆشەگىرى" ھەراسان نىن، كاتىك بە ھەموو ئەو شتانەوە

دهمن که دهتانناتی و کۆمەلگە چیدی نفوذ و دەسەلاتی بەسەرتاندا نامینى، لەو کاتەدا "ئەوی دى" دەناسن. تا ئەو کاتەی کە لە رۇوی دەرروونىيە و پەيوەستى کۆمەلگە بن، کۆمەلگە نفوذ و دەسەلاتی بەسەرتاندا دەبىت. هەرئەوەندە ئەو بەند و ھەودا دەرروونىيە دەپچىتنى كە ئىۋەي بەكۆمەلگە وە بەستۆتەوە، ئىدى ناتوانى هىچ نفوذ و دەسەلاتىكى بەسەرتاندا ھېلى. ئەوكات بەدەردەن لە دەستيۆردا نە ئاكارى و کۆمەلەتىيەكان و، شايىتەيى پىزلىگەن، بەلام روېشتن بەرەو ئەو گۆشەگىرىيە بەبى ھەلاتن و بەبى قىسىمدا بەواتاي "بەتهواوى لەگەل ئەودا بۇون"د، پىويستى بەوزەيەكى زۆرە. ئىۋە بۇ ژيان لەگەل شتىكى ناشىريين پىويستىتىان بە وزەيەكى زۆر ھەيە تا نەھىيەن خراپتان بکات، ھەروەك چۆن بۇ ژيان لەگەل شتىكى جواندا دەبىت وزەتان ھەبىت و نەھىيەن خۇوى پىوه بىگەن. وزەي پىسنەبۇو ئەو تەنھايىيە كە دەبىت بەرەو رۇوی بىرۇيت.

ئەفراندىن ھەلقولاوی ئەم نەفيىردن و بۆشايىيە واتە پەسنى بۇون (كامل بۇون). بەدلنیايىيە وە ھەممو ئەفراندىن لە بۆشايىدا بەئەنجامدەگات، نەك ئەو کاتەيى كە ھزر گىز وحولە. مەرن ئەوكاتە مانا يەكى ھەيە كە بەھەمۇ بىھۇدەيى و رۇوکەشبوونەكانتانەوە، بەھەمۇ بىرەوەرىيە بىشومارەكانتانەوە؛ بىرەن، ئەوكاتە شتىك بۇونى دەبىت كە لەودىيى کاتەوەيە، شتىك ئەگەر ترستان ھەبىت و بەباوهرىكە وە بنوسىن و دىلى خەم بە ناتوانى پىيىگەن.

ئەگەر بە يەقىنەوە دەستپىيىكەيت،
بە نايەقىن دەگەيت
- گفتۇگۇ لەگەل بودايىيەكان دا [9]-

يەكەمین بەشداربۇو(1): تا ئەو جىڭەيە من تىيىگەيشتۇوم، ئىۋە دەلىن ژيان هىچ مەبەست يان ئامانجىكى نىيە لەبەر ئەو رىڭايەكىشى بۇ ھەنگاوهەلەننەوە تىيانىيە، بەناچار ھەر تاكىك و خۆى لەگەل ھەر چركەساتىكدا رۇوبەرپۇوه. ئەگەر بېرىارە چركەسات دركى پى بىرىت، ئەوا ئەو چركەساتە ھەر ھەمان چركەساتى كار، چركەساتى زانست و ئارەزووە. ئایا ئەم لىتىكەيشتە دروستە؟ كريشنا مۇرتى: ئەگەر رىيگەم بەن دەبىت ئاماژە بەو بەدم كە ئىيمە لەبارەي ئەوەو نادوپىن چى دروستە و چى نادروستە. ئەم بابهەتە پىويستى بەتۈزۈنەوە لىكۆلۈنەوە زۆر ھەيە.

يەكەمین بەشداربۇو: تۆ بەو قىسىمەت كە دەلىيەت دروست يان نادروست بۇونى نىيە، لەراستىدا گىروگرفت بۇ ئەو مەۋقۇفانە دەخولقىنىت كە حەزىيان لە تىيىگەيشتە.

كريشنا مۇرتى: نەخىر، بەپىچەوانەوە، من دەلىم ئىۋەو ئىيمەش ھەمومان، بۇ وىنە منىش، حەزمان لە لىكۆلۈنەوە لىتۈزۈنەوەيە. من نالىم "ئەمە دروستە، ئەمە ھەلەيە" بەلکو ئىيمە سوورىن لەسەر ئەوەي كە پىكەو بەقولا يى ئەم مەسەلەيەدا رۆبچىنە خوارى.

يەكەمین بەشداربۇو: چۆن دەشىت مەۋقۇك ھەبىت و سەبارەت بەوەي چ شتى و دروستە چ شتىك دروست نىيە، چى چاكە و چى چاك نىيە، نەتوانىت بېرىاردات؟

كريشنا مۇرتى: دوايى دەچىنە سەر ئەو مەسەلەيەش. من نالىم چاكە بۇونى نىيە. چاكە دەشىت بەتهواوى لەگەل چاكە ئىۋەو چاكە مندا جىاواز بىت، لەبەرئەوە رىيگە بەن بىانىن كاميان بەپاستى چاكەيە، نەك ئەوەي ئىۋە يان ئەوەي من، بەلکو ئەو شتە بەدەستبەھىنن كە بەپاستى چاكە.

دوروه مین به شدار بیوو: (چاکه) له ناو خویدا
کریشنا مورتی: بهلئی.

یه که مین به شدار بیوو: راستیه که هی ئیوه خه ریکن "نه بیونی یه قین" له شیوه روانینی تاک بو شته کان، یان
له روانگه هی فله سه فی تاکه و ده ناسین.

کریشنا مورتی: بهلئی، ئه گهر به "یه قین" و ده دست پی بکهیت، ئهوا له کوتاییدا به "نایه قین" ده گهیت.

یه که مین به شدار بیوو: ئه رسته یه ش "ئه گهر به یه قین" و ده دست پی بکهیت، ئهوا له کوتاییدا به
نایه قین ده گهیت "هه ر زور ناکوک دیتھ به رچاو.

کریشنا مورتی: هه لبته ته زیانی روژانه واپیه.

له بھرئه وھی ئیوه پرسیاریکتان کرد که ده لاله ت له "کات" و "بیر" و "کار" ده کات، بؤیه ده توانيں لیزه وھ
ده ستپیکه بین که "کات" چیيھ؟ کات نه ک بھپی تیوره که هی بودا یان هندی له کتیبه پیروزه کان، به لکو
ته نیا ئه وھنده بزانین کات چیيھ؟ هه رکھسەی به جۆرى کات را فھد کات، زانایان ده لین کات
زنجیره یه کارو بیروکه بچووکه، یان ره نگه ئیوه بلین کات مردن، کات زیانه یان کات بیره. بھم
پیپیه، ئایا ئیمە لە حالى حازردا ده توانيں ئه و قسانەی ئه وانی تر وتوييانه بۇ نموونەش قسە کانی بودا
ته نانهت ئه وھی که من وتومە یان نھمتووھ، بخەینه لاوه، واتھ هممووی لە میشکماندا بسپینه وھو
بلین. "ئیستا، کات چیيھ؟" ئایا کات ته نیا گیروگرفتیکه که ئیمە لە زیاندا هەمانه، کات نه ک ته نیا
وھ کۆمەلە رووداویک، به لکو وھ کو لە دایکبۈون، پیگە يىشن، مردن، کات وھ کو رابوردوو، ئاینده و ئیستا؟
ئیمە لە کاتدا دەزین، ئه و ساتھی ھیوادارین، واتھ کاتدارین. من ئومىدەوارم "بوبىم"، ئومىدەوارم "بېم" و
ئومىدەوارم بگەمە ئىشراق. هەممو ئه رستانه ده لاله ت له کات ده کەن. بە دەسته ئینانی زانست،
پیویستى بە کاتھو تەواوی زیان هەر لە لە دایکبۈونەوە تا مردن جگە لە مەسەلەی کات شتىکى تر نیيە.
واپیه یان نا؟ ئایا ده توام مە بەستە کەم رۇش بکەمە وھ ئه کەوا بى، ئه وھی که ئیمە بە کات ناوی
دە بەین چیيھ؟

یه که مین به شدار بیوو: ئیوه لەم باره یه وھ، زورجار قسە تانکردووھ، بەلام دەمە ویت بلیم سات کە هەمان
زانست و کارو ئارەزووھ، ساتىکە کات تىايىدا بیونی نیيە.

کریشنا مورتی: سەبرکە، سەبرکە، ئایا ئیوه ده توانن ئه م سات و ئه و سات لە هەممو ساتھ کانی تر
جیابکەن وھ؟

یه که مین به شدار بیوو: لە ساتى (سەرنجدان) یان (بىنین) دا کات بیونی نیيە.
کریشنا مورتی: مە بەستتان لە بىنین و سەرنجدان چیيھ؟ داواي لېبوردن دە کەم لە وھی کە ئه وھندە وردو
شیكاريانه مامەلە دە کەم، بەلام ئه گەر بېيارە ئیمە لېکترى تېگە بین، دە بېت میشکمان واتاي روونى
لە بارهی ئه دوو دەسته واژه یه وھ (بىنین و سەرنجدان) لابېت. کاتى بە كرده وھ نەک بە تیورى
سەيردە کەن، چى پوودە دات؟ کاتى ئه دار و ئه بالىدە، ئه و زنە، ئه و پیاوه دە بىن، چى پوودە دات؟
دوروه مین به شدار بیوو: لە ساتى بىنین دا، هه لبته ته ئه گەر بىنین چى راستە قىنه بېت..

کریشنا مورتی: ئایا هەمیه یان نه ؟ من ته نیا پرسیار دە کەم. کاتا ئیوه دەسته واژه یه "بىنین"
بە کار دەھىن، لە میشکى خوتاندا چ تېگە يشتنىکتان بۇی هەمیه؟ دەشىت من واتايە کم بۇی هەبېت.

دەشىت ئه ویش واتايە کى بۇی هەبېت و یە کىکى تريش تېگە يشتنىکى ترى هەبېت.

دوروه مین به شدار بیوو: بەلام ئیوه لە پامدېجىتى دەپرسن کە "ئه و" مە بەستى لە "بىنین" چیيھ.

کریشنا مورتی: هەروھا دەشپېرم مە بەستى لە دەسته واژه یه "سەرنج" چیيھ.

روخسەت دەدەن پرسىارى بىكمە ئايا دەتوانىن قىسىهوباس و گفتۈگۆيەكمان ھەبىت، واتە منازەرەيەكمان لەسر دەستەوازەيەك ھېبى كە تىپرامانىكى زۆر باشىشە؟ ئايا واتاي دەستەوازەي "تىپرامان" دەزانى؟ ئەم دەستەوازەيە لە "لىپرا" وە دىت كە بەزمانى يۇنانى بەواتاي ھاوسمەنگى - كىش دىت. ھەمان مەسەلە لە بورجى فەلهكى ليپراشدا بۇنى ھەيە لە ليپراشەوە دەستەوازەي *lilrate* بەواتاي ئازادىرىن دىت و ھەروھا لە دەستەوازەي *deliberate* كە بە ئىتالى بەواتاي دانىشتن، خستەزىر باس و دانوستانى سەرلەنۈيەوە راۋىيۇ ئاخاوتىن لەگەل يەكىو لەگەل يەكدا بەراوردىرىن دىت. مەسەلەكە ئەمە نىيە كە ئىيە بۆچۈونىك دەربىن و منىش بۆچۈونىك دەربىم، بەلكو مەسەلەكە ئەوهىيە كە ئىيمە ھەردووكمان پىكەوە راۋىيۇ بۆچۈنەكەين و مەسەلەكان ھەلسەنگىننەن، چونكە دەمانەۋىت ھەقىقەتى مەسەلەكە بەۋزىنەو نەك ئەوهى كە من پىشتر دۆزىبىيەتەوە پاشان بەئىيە بلىم، شتىكى ئاوا لە ناو دەستەوازەي (*deliberate*)دا نىيە. كاتى كە پاپا لە رۆما لە سىستىن چاپل لە ۋاتىكان ھەلدەبىزىردىت، ئەوان لەگەل يەك ئەكەونە راۋىيۇ راڭوپكى و ھەلسەنگاندن- دەرگاكان داخراون و ھىچ كەسى ناتوانىت بچىتە دەرهوە. ئەوان بۆچۈونە سەر ئاواو چۈن بۆ چىشتىخانەو نان خواردن شوينى تايىبەتىيان ھەيە و ھەموو شتى بۇ دوو ھەفتە يان چەند رۇزى رىڭخراوه، ئەوانە بەدرىزىايى رۇزانى دانىشتن، مەحکومىن بە زەجولان و دانىشتن، ئەمە پىيى دەلىن "تىپرامان"(2).

بەم پىيى ئايا دەتوانىن لە جىڭەيەكەوە دەستىپىكەين كە ھىچ شتى نەزانىن؟ سىھەمین بەشداربۇو: ئەم كارە بۇ پامدىجىتى گرانە.

كريشنا مۇرتى: گران نىيە، من ھىچ شتى نازانم، زانىنى ئىيمە تەنها يادھەرەيە. ئىستا لەم پىستەيەدا چ گرفتىك ھەيە؟ من دەلىم دەشىت زانست گەورەتىن مەترسى بىت لە جىهاندا، زانست دەشىت گەورەتىن رىڭرىتىت، ئىيمە بۇ زىادىرىن و پەرەسەندى زانست بەردەوام چاکەي خۆمان فراوانىردىكەين، زانايانىش بەردەوام پىيى زىادەكەن و ئەوهى زىادىشەكىتى بەردەوام سنوردارە.

دووهەمین بەشداربۇو: ھەلبەته، بەلام ئەگەر كاملىپ تەواوبىت، ناتوانىت ھىچى بۇ زىادبىكەيت.

كريشنا مۇرتى: بەلى. بەم پىيى زانىيارىتىن بەردەوام سنوردارە، خۇ گەر لەو سنوردارىيەو دەست بە لىكۆلىنەو بکەيت، ئەوا هەر بە سنوردارىش كۆتاىيى دىن.

دووهەمین بەشداربۇو: ئەوه پىك دىيارىكىرىدىن ھەمان سنوردارىيە. كريشنا مۇرتى: بەلى سنوردارى.

يەكەمین بەشداربۇو: ئىيمە زۆر گۆبىيىتى قىسىهەكەن ئىيە بۇوىن و شتگەلەتكى تايىبەت تىڭەيشتۈوين، بەلام ئەگەر بېيارە تىڭەيشتن لە ئاستىكى قۇولتىدا شىيەبىگرىتىت، ئەوا لەو كاتەدا كەسىكى وەكى ئىيە لەم بارەيەوە بەرپرسە، چونكە ئىيمە لە ئاستى جىاجىاداين.

كريشنا مۇرتى: زۆر باشە، زۆر باشە، بەلام ھەمان مەرۆف واتە كريشنا مۇرتى دەلىت كە زەھىيە لەنگەرگاكانتان جىيەھىلۇن و بىنن و پىكەوە مەلەبکەين (واتە پىكەوە بە دواى رەگۈرىشەيە مەسەلەكەدا بچىن... وەرگىپى كوردى).

يەكەمین بەشداربۇو: ناكىت ئىيمە پىكەوە راۋىيۇ بکەين، لەحالىكدا لەدوو ئاستى جىاوازداين؟

كريشنا مۇرتى: من ئەممەم قبۇولىر نىيە. من ئەوهەم قبۇول نىيە كە لە دوو ئاستى جىاوازداين.

يەكەمین بەشداربۇو: ئىيمە گلەيىھەكمان لە ئىيە ھەيە، ئەويش ئەوهىيە كە...

كريشنا مۇرتى: ئەويش ئەوهىيە كە من جەراھىكى ھەزارم!

يەكەمین بەشداربۇو:... بەلى پېيشكىك، لەبەرئەوەي ھەموو كىشەو دژايدەتىيەكان، دەرەكىيۇ زۆرن. تەنها ئەو مەرۆفانەي وەكى منن و ئىمتىيازى ئامادەبۇونىيان لەخەلۇھە ئىيە، زانىيارىگەلىك

بەدەستدىن، بەلام پېشىك ناتوانىت پېت بلېت چۆنچۇنى بەسەر دىاردا دەرەكىي زۆرو زەوەندەكان
زالبىت و گرفته كانى چارەسەربكەيت.

كىريشنا مۇرتى: كەواتە ئىيە دەتانەۋىت سەرەتا كىشە دەرەكىي زۆرەكان چارەسەربكەن، پاشان لە
گرفته كانى دەرۈنستان نزىكىبىنەوە. ئايا مەبەستان ئەمەيە؟
يەكەمین بەشداربۇو: نە، من دەمەۋىت ھەردووكىيان پېكەوە چارەسەربكەم.

كىريشنا مۇرتى: من بولىنىكارىم پى قبول نىيە.
يەكەمین بەشداربۇو: بەلى من ئەمەم قبولە.

كىريشنا مۇرتى: جىهان منە، من جىهانم، ئىستا لە دواى تىڭەيشتنى ئەم خالە دەمانەۋىت چۆنچۇنى
كىشەكە چارەسەربكەين؟

يەكەمین بەشداربۇو: باپلىيەن من بەھىچ جىاوازىيەك لە نىيوان شتە دەرەكىي ناوهكىيەكاندا رازى نىم.
كىريشنا مۇرتى: سەرەتا دەبىت لە پەيوەند بەم مەسەلەيەوە دلىابن. ئايا بەپاستى ھەقىقەتى ئەم
كارە تىدەگەن يان ئەم كارە تەنبا مەسەلەيەكى تىۋىرىيە.
يەكەمین بەشداربۇو: بە راي من ئەم مەسەلەيە تىۋىرىيە.

كىريشنا مۇرتى: بەرپىز، جارى پېش ھەمو شتىك تىۋىرى لاي من ھىچ نرخىكى نىيە. ھەلبەتە بمبەخشىن كە
بەراشقاوى قىسىدەكەم. من ئاگام لىيە چ شتىك خەرىكە پوودەرات، واتە جەنگ، نەتەوەگەراكان،
كوشتارو ھەمو شتە ترسناكەكان كە خەرىكەن رووبەدن، مەبەستم ئەوانەيە كە بەكردەوە خەرىكەن
رووەدەن، من لەم رووه دووجارى خۆشخەيالى نىم، بەلکو ھەمو ئەمانە بەبەرچاوانەوە خەرىكەن
رووەدەن، باشە ئىستا كى ئەمانە خۇلقاندۇوە؟
يەكەمین بەشداربۇو: مەرقەكان.

كىريشنا مۇرتى: ئايا قبولتە بلىيەن ئىيمە ھەمومان ئەوهمان خۇلقاندۇوە؟
دووهەمین بەشداربۇو، بەلى، بىگۈمان.

كىريشنا مۇرتى: زۆر باشە، ئا بەم پېيە ئەگەر ئىيمە ھەمومان خۇلقاندۇوە، كەواتە دەشتوانىن
بىگۈرپىن.

من دويىنى لە نیويۆرك چاوم بە زانايەك كەوت، پېشىكىك كە بۆتە فەيلەسوف. ئەو گوتى ھەمو ئەمانە
ھەر تەنبا قىسەن و ئىستا پېسىارى واقعى ئەمەيە: ئايا خانەكانى مېشك دەتوانى گۇرانىكارى لە خۇياندا
درۇست بکەن. ئەويش نەك لە پىي مادە سېكەرەكانەوە، يا لە پېكەي پرۇسە جۇراوجۇرەكانى
جىنەكانەوە، بەلکو ئايا خودى خانەكانى مېشك، دەتوانى بلىن ئەمە ھەلەيە، كەواتە بىگۈر ئاگاتان
لىيە؟ ئايا خودى شانەكانى مېشك دەتوانى بەبى كارىگەرلى و بەكارھىنانى مەوادى سېكەر بېبىن كە
چىان خەلقىرىدەوە بلىن: ئەمە ھەلەيە، بىگۈرە و ئاوهزۇوبەرەوە!

يەكەمین بەشداربۇو: بەلام ئىيە لەنیوان مېشكو ھزردا جىاوازى دادەنин.

كىريشنا مۇرتى: بەلى، رەنگە بى ئەقلانە بىتە بەرچاو، بەلام من بەجىاوازيان دەزانم، چونكە مېشك
مەلېندى سەرجەمى ھەستەكانى ئىيمەيە.

چوارەمین بەشداربۇو: بەرپىز ئەمە ھەر ئەمە پېسىارە بوو كە دويىنى لېمكىرنى، ئەوهى ئايا ئىيمە دەبىت
چاوهروانى ئەو ئالوگۇرە بىن؟

كىريشنا مۇرتى: ناتوانىن. چونكە درىزە بەرپىكەي خۆى دەدات.

چوارەمین بەشداربۇو: ئايا بەشىۋەيەكى ئۆتۈماتىكى دىت؟
كىريشنا مۇرتى: نە.

چوارەمین بەشداربۇو: كەواتە ئىيمە دەبى بۆ گەيىشتن پېي كۆشش بکەين.

کریشنا مورتی: ئىیوه هەستانىكىدوووه كە گۆران پىيىستە. ئىستا چى دەكەن؟
چوارەمین بەشداربۇو: بەلنى ھەموو لەسەر ئەم ھەقىقەتە كۆكىن.

کریشنا مورتی: ئىستا چى شتىك ئەوه دەگۆرىت؟ مەبەستم گۆرانە لە شانەكان، نەك لە ئايىدياكاندا.
شانەكانى مىشك ھەموو يادەورىيەكانى رابوردوو لەخۆدەگرىت. ئايا ئەو شانانە بەبى گوشارو بەبى
كەوتىنە ۋىر كارىگەريو بەبى بەكارهەيانى مادە كىميابىيەكان دەلىن "ئەمە كۆتايى رىگەيە، من
دەگۆپىم"؟

دۇوھەمین بەشداربۇو: نە. ئەگەر كارتىكىردن و گوشارىك نەبىت بەواتاي ئەوهى ئەم كارە لەخۆيەوە
ئەنجامدەدرىت.

کریشنا مورتی: نە، گۈئ بگەن. خانەكانى مىشك سەرجەمى يادەورىيو گوشار و فيركىردن و پەروەردە،
ئەزمۇونەكان و ھەموو شتىكى لەخۆگرتۇوە. مىشك، مەلبەندى زانستە.

دۇوھەمین بەشداربۇو: بەلنى پېھ لە زانست.

کریشنا مورتى: بەلنى بەزانستى (2) يان (نىيۇ) ملىيون سالى تەڭىيە، ئىيمە ھەموو شتىكمان تاقىكىردىتەوە،
مەوادى كىميابىي، خەلۇھتكىشان، رەنچو ھەموو شىيۆھكانى لە ئەزمۇونمان بۇ بەدېھىيەنى گۆرانىك لە
مېشكدا ئەنجامداوە، بەلام سەركەوتتو نەبوون، ئەندازەجيياتو ھەموو جۆرە تاقىكىردىنەوەيەك بۇ
گۆپىنى ئەوهى كە لە سەردا دەگۈزەرە دىسان ئەنجام دراوه، كەچى هيچ كامىكىيان سەركەوتتو نەبوون،
ھەلېتە تا ئىستا سەركەوتتو نەبوون، دەشىت ھەزار سالى تر سەركەوتتو بن. ئەى كەوابى بۆچى
مېشك پىشتى بەم شتانە بەستووه؟ واتە بەمەوادى كىميابىي بزوئىنەرەكان و بە چىزەوە پېيانەوە
وابەستەيە؟ ئايا مىشك چاوهەرپىيە ئازادىبىتت؟ "تا بەداخەوە، ئەميش ھەر خۆذىنەوەيە".

دۇوھەمین بەشداربۇو: واتە لە چاوهەرپانى كەسىكى ترا بۇون.

کریشنا مورتى: بەلنى. كەواتە ئايا خانەكانى مىشكىش ئىستا دەتوانن كۆتايى بە سەرجەمى
يادەورىيەكانى رابوردوو بھىنن؟ پرسىيارەكەي من ئەوهىيە ئىستا ئىيوه چى دەلىن؟

يەكەمین بەشداربۇو: من پرسىيارىكى ترم ھېيە، من دەبىت وانە بە قوتابىيەكانم بلىيەوە، من ئەم كارە
لە رېگەي پرۆسەيەكى لۆزىكىيەوە ئەنجام دەدەم. لە پۇي لۆزىكىيەوە زۆر شت روون دەبىتەوە، بەلام لە
ھەمان كاتدا سنوردارىيەكان ئەويش دەناسىم، بەتايىبەتى لەوكاتەوە لەگەل ئىيوهدا لە پەيپەندىدا
بۇوم و تىيگەيىشتم كە ھەموو ئەمانە دەستكىردو تىيۈرۈو سنوردارن. بەم پېيە كاتى ئىيمە دېيىنە لاي ئىيوه
شتىگەلىيەن گۈئ لى دەبىت كە باشنى و لەيەك خالى مەزنەوە بەرەو خالىكى تر دەپۋىن، بەلام
لەكۆتايىدا تىيەگەين كە ھېيشتا لە شوينىكدا نىن لە ھەقىقەتەوە نزىك بىت. ھەربۆيە لە جىاتى ئەوهى
بەدەورى بازنهى لۆزىكىدا خولبخۆين، لەنييۇ بازنهى ئەم قسانەدا خولدەخۆين، بەلام جىاوازىيەكىان
نىيە.

کریشنا مورتى: بەلنى بەپىز. ئەمانە ھەمووى سەرتاپايان پۇونكىردىنەوەن و ئىيمە لەم لۆزىكەوە بۇ ئەو
لۆزىك دەچىن. بەم بى يە ئايا ھەستەكەين لۆزىك سنوردارە؟ ئايا دەتوانم ئەو لۆزىك بەبى رۇيىشتن
بەرەو لۆزىكىكى تر واژلىيىنم، لەبەر ئەوهى لەسەرەتادا پەيم بەو بىر كە لۆزىك سنوردارە. جا چ
لۆزىكىكى بالا بى يە لۆزىكى باو بى؟

يەكەمین بەشداربۇو: نەخىر، ئەم دوو لۆزىكە ناتوانن پىكەوە بەراوردىكىن، چونكە يەكىكىيان لۆزىكە،
بە تەواوى لۆزىكىيە و ھەر ئەوهىيە كە تىيگەيىشتووين سنوردارە لەحالىكدا كە لىرە ئەم قسانە
ھەرھەموويان لۆزىكى نىن. ئەويش كاتىك كە رۆشنېيىنە روناكىي بەدەستەھىنن. سەرئەنجام
بەردەوام ھەر بەدەورى ئەم شتە بچووكانەدا سۈرەخۆين و تىيگەيىشتنىكىش روونادات.

کريشنا مورتى: زور باشه، ئەگەر وايه كه من بۇي دەچم، ئايا مەسەلەكە ئەوهىي ئىيۇھ داواي زانينىكى تىر وتهسەل دەكەن؟ پرسىارەكەي ئىيۇھ دەلالەت لە خواستىكى واهى دەكات.

يەكمىن بەشداربۇو: ئىمە دەبىت لە شتە رازى بىن كە وەرىدەگرىن، لەحالىكدا مۇحتاجى ئە و شادمانىيەين كە شكلر بەفکر دەدات. ئىمە زانينىكى كەم و كورتمان چىنگەكەۋىت نەك زانينىكى تىر وتهسەل.

کريشنا مورتى: من سەبارەت بەشادمانى قىسىمەن كەم. من سەبارەت بە زانين قىسىمەن كەم. پېشنىارى تەواوى و كەمال پېشىكەشتان دەكەم. من لۆزىكىيانە تەواوى و كەمال پېشانى ئىيۇھ دەددەم، بەلام ئايا گوپتانلى دەبىت بەبىن ئەوهى بلىن بەلىن، ئەمە دروستە يان ئەمە هەلەيە؟ هەموو نووسەرو نىڭاركىشى، زانا، شاعiro ماامۇستايەكى رۆحانى بەكردەوە خاوهنى زانينىكى سنوردارن. من و تو بەيەكەدەگەين و دەلىن "سەيركە، ئەمە سنوردارەو من زانينىكى واقعى، تىر وتهسەل و ليوانلىق دەۋىت، نەك زانينىكى رىيژەيى و جوزئى".

يەكمىن بەشداربۇو: ئىمە پېيوىستان بەوهىي لەم مەسەلەيە تىبىگەين، ئايا زانين (بىيەرە) تىر وتهسەل چىيە؟ ئايا ئەزمونىكە؟

کريشنا مورتى: نەخىر، بەگومانم لەوهى كە ئەزمونى بىت. نەخىر ئەزمونىك نىيە. دووهمىن بەشداربۇو: كەواتە دەبىت لەناوهەوە هەلقۇول.

کريشنا مورتى: نە، دەزانن مەسەلەكە ئەوهىي ئىيۇھ خەرىكىن پەلە لەشتىك دەكەن بەرلەوهى كە رووبادات.

دووهمىن بەشداربۇو: كەواتە ناتوانىرىت پېشىنېكىرىت.

کريشنا مورتى: ئىيۇھ ناتوانن لەو بارەيەوە ياسا دابېرىزىن. ناتوانن بلىن ئەمە ئەزمونىكە، لەبەرئەوە نىيە.

دووهمىن بەشداربۇو: بېياربۇو پېمان بلىنى چۈنچۈنى هەموو ئەم شتانە دەبنە گشتىك.

کريشنا مورتى: نەك ئەم شتانە. بەشەكان گشت دروستناكەن، منىش بە ئەندازەي ئىيۇھ هەمووتان "مەعلونانە" مەنتقىيم. تەنبا هىننە دەلىم بەجۇرىكى خrap لەگەن ئەودا مامەلە دەكەن. مەسەلەيى من ئەمەيە. نەلىن كە ئەوه ئەزمۇونىكە يان لەسەر بنچىنەي زانستە. ئەوهى لەسەر بنچىنەي زانستە دۆزىنەوهىيەتى نەك خولقاندى.

شەشەمىن بەشداربۇو: ئاخر بەرىز ئەو نالىت كە ئەمە ئەزمونىكە لەسەر بنچىنەي زانستە، بەلكو دەبىت ئەو شتە واقعى بىت و قابىلى سەلماندن بىت.

کريشنا مورتى: مەسەلەكە ئاواھى نىيە من شتىك تاقىبكەمەوە. ئەمە راستىيەكە من لە بەنەرەتدا لە گرفتەكەي ئىيۇھ تىنائەكەم. كەسىك دىت و چىرۇكىكىم بۇ دەگىرېتىھەوە. من بەتاسەو گوئى بۇ رادەدىرم. لەبەر ئەوهى چىرۇكىكى جوانەو زمانىكىو شىيەيەكى دلىشىن و خۆشى هەيە. بەبىستىنى ئەو چىرۇكە دووقارى جەزبەو خۆ لەبىرકەن دەبم. گۈئ لە چىرۇكەكە دەگرم و چىرۇكەكە رۆز لە دواي رۆز درىيىذەبىتەوەو من بەھۇى ئەم چىرۇكەكە دەمدەكەم و دەتۆيىمەوە. بەم پېيە چىرۇكەكە بەوتىنى "لىرىدا چىرۇكەكە تەواودەبى" كۆتايى دىت..

پېنجهمىن بەشداربۇو: چىرۇكەكە بۇ ئىمە كۆتايى نايەت، سەرئەنjamish گرفتەكە درىيېھى هەيە.

کريشنا مورتى: بەرىز ئىيۇھ دۆستى منۇو من دەمەوېت پېitan بلىم كە مەۋەكەن زانينىكى سنورداريان هەيەو ئەمەش شتىكى ئاشكرايە. لىرىدا دۆستەكەي ئىيۇھ دەلىت كە من بەئىو دەلىم بە چ رىيگەيەك

دوروه مين به شداربوو: ئەم پرسىاره له وکاتەدا كە گۆران و ئالوگۇر بە سەر مىشكدا دىت، گۆرانىك كە زۆر پىشتر لە مىشكدا ئامادەيە ئىتەر مەترە نابىت، چونكە مىشكى ئىستا، ياده وەرىيە ئامىر، ياده وەرىيەكى زۆر باشتىرى هەيە.

كريشنا مۇرتى: يەك توپىزىل و يەك پارچەنى ناسك لەم مىشكە ئەلكترونىيە شەش سەد ملىون و شە لە خۆيدا دەپارىزىت.

دوروه مين به شداربوو: دوارقۇز ھەموو كتىبخانە كانى جىهان دەچنە نىيۇ كۆمپيوتكەرە و.

كريشنا مۇرتى: هەر ئىستاش ئاوايىيە. وايە يان نا؟ كەواتە بۇ دەبىت من بچم بۇ كتىبخانە، بۇچى دەبىت گۈئى بۇ ئەم ھەموو قسە بىسىوودانە بىگرم. كەواتە سەرگەرمى تاقىدە كەمە و.

دوروه مين به شداربوو: يان گۆران.

كريشنا مۇرتى: كىتمەت خۆيەتى. ئەمە هەمان ئەو پرسىارەيە كە لە سەرتادا خستمەرروو.

دوروه مين به شداربوو: لە بەر ئەو دوبارە گەپاينەو بۇ ئەم پرسىارە.

يەكمىن به شداربوو: ئاييا چاودىرىكىدن لەم و تەزايانەدا جىڭەوشۇينىكى ھەيە؟

كريشنا مۇرتى: بەلى، بەلام ئاييا چاودىرىيەك ھەيە بە رەنامەرىيىنى نە كرابىت و مەبەستىكى لەپىشته و نەبىت و نەلى راهىنان بکە، راهىنان بکە؟ ئاييا چاودىرىيەك ھەيە هىچ پەيوندىيەكى بە هىچ يەكى لەوانەوە نەبىت؟ لە بەر ئەوەندى من مەشقدەكەم تا كەسىكى دەولەمەندىم لىيەربچىت ئامانجىكى عەمدىم ھەيە.

ھەربۆيە ئەوەي ئىمە لە ئىستادا ئەنجامىدەدىن ناتوانىت چاودىرى بىت. لە بەر ئەوە رەنگە چاودىرىيەك ھەبىت كە هىچ پەيوندىيەكى بەم شتانەوە نەبىت و من دەلىم چاودىرىيەك ھەيە كە بەم شىوه يە نىيە.

دوروه مين به شداربوو: ئاييا دەتونىن ئالىرەدا قسە وباسە كە رابگىن.

كريشنا مۇرتى: بەلى ھەر ئالىرەدا قسە وباسە كە رادەگرىن، وەك چىرۇكە كە.

سەرچاوه:

ايىنده اكىون است، كريشنا مۇرتى، چاپ اول 1377 ھجرى شمسى، انتشارات بەنام، ئ43-28، ۋارناسى مناچەر با بودائىيان 7 نومبر 1985.

[1] بۆ زانیاری زیاتر لەم بارهیه وو بگەرینه وو بۆ کتیبی (عیبیت و رشد ادمی) ى بەرهەمی هەمان نوسەر.

[2] لیکدزیه دەروونیبەکان، کارن ھۆرنای، ترجمە محمد جعفر میف، ناشر بەجت.

[3] لەم باسەدا، ئاشنا دەبین لەگەل زەمینەی خۆناسیدا، ھەروھا لەگەل چەمگەل لیکدا کە لە لیکۆلینه وو کانى داھاتوودا تىگەیشتى بابهەکان ئاسان دەکات: دەروونشیکاری ھۆرنای دیسانەوە لە ناسینى (دەروون - ناخ)دا زیاتر لەوانى تر يارمەتیمان دەدات.

تىبىنى: ئەم بابەته بابەته کانى (ھەلاتن لە خود، پەيوەندىي بەھاء خwoo، ھەلبژاردنە ئازادى: لەم سەرچاوه فارسييە وو ھەرگىراون: تامىل در خويش، اندىشەھاى كريشنا مورتى، پىمان ازاد، چاپ سوم، انتشارات ھيرمند، 1378ھرى شمسى.

[4] خود ھەمان ئەو كەسىتىيە سەپىنزاوه يە كە بۆ خۆمانى دادەنئىن، كەسايەتىيەك كە لەخۆيدا لیکدز و پىچەوانەيە وە يەكپارچە نىيە.

.deliberation [5]

[6] ياسا و پىسا، خۆى لەخۆيدا دىزى ئازادى دەروونى مروڤ نىن، ئەوە مروڤ خۆيەتى بەبيانووى جىڭىركردنى ياساوه ئازادى دەروونى لەخۆءە لەخەلکى زەوتىدەكتات.

[7] كۆليلە ئازاد نىيە. بى قەناعەتى ئازادى دەخوات، ئاشق، ئازادە. لەئەشقدا پىگەنەك لەبرەدم ھەلبژاردندا نىيە. ھەندى شت ئازادىي پۇحى دەروونى دەكوتىت. وەكۇ نەفرەت، رق ئەكىنە حەسودىءە ...

[8] لەمېشکى ئىمەدا سەنتەرگەلېكى ھەممەجۆر ھەن. ھەر سەنتەرە كارى خۆى دەكتات. ھەريەك لەم سەنتەرانە لەرپۇرى چۈنۈتىيە وو لەگەل ئەوانى تر جياوازبىيان ھەيە. وىنَا لیکدزەكانى مېشک سەبارەت بە خود كە لەساتەكانى ۋىلاندا دەيابىننەوە، لەسەنتەرە جۆراوجۆرەكانى مېشکە وو دەردەچىت.

تىبىنى:

1. شىعرەكانى ئەم بابەته ھى مەولانا جەلالەدینى رۆمىيە نەك مەولەوى تاوهگۇزى. (وھرگىرى كوردى)

2. مەبەست لە زنگار ئەو مادەيەيە كە پېشەوهى ئاوىنە پىپۇوپۇشە كەرىت

[9]. بەشدارى سەرەكى لەم منازەرەيە كە لەگەل بودايىيەكاندا سازكراوه "پانديت جاگانات ئاپادھيايا" يە

Pandit Jagannath upadhyaya)